

GELECEĞİN ÖZNESİ Mİ, POLİTİKA NESNESİ Mİ? TÜRKİYE’DE SİYASİ PARTİ PROGRAMLARINDA GENÇLİK SÖYLEMİ

The Subject of the Future or an Object of Policy? Youth Discourse in Political Party Programs in Türkiye

Dr. Zeynep ATILGAN

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Bağımsız Araştırmacı
atilganzeynep25@gmail.com
0000-0002-3620-8829

Makale Türü :Araştırma
Makale Gönderim Tarihi :15.05.2026
Makale Revizyon Tarihi :17.07.2026
Makale Kabul Tarihi :03.08.2026
Makale Yayın Tarihi :24.08.2026

Atıf/Citation: Atılğan, Z. (2026). Geleceğin öznesi mi, politika nesnesi mi? Türkiye’de siyasi parti programlarında gençlik söylemi. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-37.

Doi: 10.56400/tarsusiibfdergisi.1952220

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de siyasi parti programlarında gençlik söyleminin hangi temalar ve özne konumları üzerinden kurulduğunu incelemektedir. Araştırmanın amacı, gençliğin parti programlarında siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü olarak nasıl konumlandırıldığını ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma deseni benimsenmiş, farklı siyasal gelenekleri temsil eden ve kamuya açık parti programına erişilebilen AK Parti, CHP, DEVA Partisi, İYİ Parti, MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi’nin programları doküman incelemesi ve nitel içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bulgular, gençliğin parti programlarında tekil bir konumla değil, partilerin ideolojik yönelimlerine göre farklılaşan çoklu söylemsel konumlarla kurulduğunu göstermektedir. AK Parti, CHP, DEVA Partisi ve İYİ Parti programlarında gençlik daha çok aktif yurttaşlık ve katılım ekseninde kurulurken, MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi programlarında değer aktarımı, korunma ve gelecek sembolü vurgusu öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Gençlik Söylemi, Siyasi Parti Programları, Siyasal Katılım, Nitel İçerik Analizi.

Abstract

This study examines the themes and subject positions through which youth discourse is constructed in political party programs in Türkiye. The aim of this study is to reveal how youth is positioned as a political subject, an object of social policy, and a symbol of the future and identity in party programs. The publicly available party programs of the AK Party, CHP, DEVA Party, İYİ Party, MHP, Felicity Party, and New Welfare Party, representing different political traditions, were analyzed through document analysis and qualitative content analysis. The findings indicate that youth is not constructed through a single position in party programs; rather, it is constructed through multiple discursive positions shaped by the ideological orientations of political parties. While the AK Party, CHP, DEVA Party, and İYİ Party construct youth primarily through active citizenship and participation, the MHP, Felicity Party, and New Welfare Party place greater emphasis on value transmission, protection, and symbolic representations of the future.

Keywords: Political Communication, Youth Discourse, Political Party Programs, Political Participation, Qualitative Content Analysis.

GİRİŞ

Siyasi partiler, modern temsili demokrasilerde yalnızca iktidarı elde etmeye çalışan örgütler değil, aynı zamanda toplumsal talepleri siyasal dile aktaran, farklı toplumsal grupları belirli değerler ve politikalar etrafında konumlandıran kurumsal aktörlerdir. Bu yönüyle siyasi partiler, siyasal temsilin, katılımın ve kamu politikası üretiminin merkezinde yer almaktadır. Gökçe, siyasi partilerin belirli bir program etrafında örgütlenen ve siyasal iktidarı elde etmeyi ya da paylaşmayı amaçlayan yapılar olduğunu belirtmektedir (Gökçe, 2013: 65). Esen ve Çetin’in aktardığı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu tanımı da partilerin tüzük ve programlarında belirlenen görüşler doğrultusunda çalışarak milli iradenin oluşmasına katkı sunduğunu ifade etmektedir (Esen ve Çetin, 2012: 72). Bu nedenle parti programları, partilerin yalnızca yönetim vaatlerini değil, toplumun farklı kesimlerini nasıl gördüğünü ve hangi siyasal anlamlarla konumlandığını anlamak açısından önemli metinlerdir.

Parti programları, siyasal iletişim açısından özel bir yere sahiptir. Siyasal iletişim, siyasal aktörlerin seçmenlerle ve daha geniş kamusal çevrelerle kurduğu etkileşim, ikna, temsil ve meşruiyet üretimi süreçlerini kapsamaktadır. Kapusizoğlu ve Kan, siyasal iletişimi siyaset ve iletişim olgularının birleşmesiyle ortaya çıkan, siyasal aktörler ile seçmenler arasındaki etkileşimin temelini oluşturan bir ikna süreci olarak değerlendirmektedir (Kapusizoğlu ve Kan, 2025: 169). Parti programları ise bu iletişimin en kurumsal ve kalıcı metinlerinden biridir. Elbette parti programlarının seçmenlerin tamamı tarafından doğrudan okunan, takip edilen veya ayrıntılı biçimde bilinen metinler olduğu söylenemez. Bununla birlikte bu durum, parti programlarının analitik değerini ortadan kaldırmamaktadır. Çünkü parti programları, partilerin resmî siyasal kimliğini, ideolojik yönelimlerini, politika önceliklerini ve farklı toplumsal gruplara yükledikleri anlamları gösteren kurumsal belgelerdir. Basmacı’ya göre parti programları, siyasi partilerin ekonomi, sağlık, kültür, sanat, spor, tarım ve çevre gibi alanlarda ürettikleri hedefleri kamuoyuna aktardıkları, partilerin kimliğini ve sorunlara bakış açısını yansıtan temel kaynaklardır (Basmacı, 2025: 3). Bu nedenle parti programları, yalnızca “ne yapılacağını” değil, “kimin adına konuşulduğunu” ve “hangi toplum tasavvurunun kurulduğunu” da gösterir.

Türkiye’de parti programları üzerine yapılan çalışmalar, bu metinlerin farklı politika alanları üzerinden analiz edilmeye elverişli olduğunu göstermektedir. Kadın, aile, sosyal politika, kent, turizm, afet, vergi, eğitim ve basın özgürlüğü gibi başlıklar parti programları üzerinden incelenmiş, bu çalışmalar parti programlarının yalnızca teknik politika belgeleri değil, aynı zamanda partilerin toplumsal düzen, yurttaşlık ve değerler dünyasına ilişkin söylemlerini taşıyan metinler olduğunu ortaya koymuştur. Terkan, AK Parti ve CHP’nin kadın söylem ve politikalarını parti programları, seçim bildirgeleri ve siyasal reklamlar üzerinden inceleyerek siyasi partilerin kadın seçmene yönelik söylemlerini siyasal iletişim stratejileriyle birlikte değerlendirmiştir (Terkan, 2010: 116-117). Kapusizoğlu ve Dursunoğlu, parti programlarında aile olgusunu analiz ederek partilerin aileye yüklediği işlevleri ve değerleri karşılaştırmalı biçimde ortaya koymuştur (Kapusizoğlu ve Dursunoğlu, 2025: 254). Erdem de 28. Yasama Dönemi’nde TBMM’de sandalyesi bulunan siyasi partilerin aile politikalarını parti programları üzerinden incelemiş ve bu metinlerin partilerin toplumsal politika anlayışını gösteren temel belgeler olduğunu belirtmiştir (Erdem, 2026: 747, 753). Sezgin’in kent, Zengin ve Koç’un turizm, Basmacı’nın basın özgürlüğü ve Balun’un sosyal politika üzerine yaptığı çalışmalar da parti

programlarının farklı tematik alanlarda siyasal söylemi çözümlemek için kullanılabileceğini göstermektedir (Balun, 2022: 27; Basmacı, 2025: 2; Sezgin, 2024: 226; Zengin ve Koç, 2022: 1070).

Türkiye’de gençlik söyleminin siyasi parti programları üzerinden incelenmesini önemli kılan unsurlardan biri, genç nüfusun toplumsal ve siyasal ağırlığıdır. TÜİK’in 2026 yılında yayımladığı *İstatistiklerle Gençlik, 2025* bültenine göre Türkiye’de 15-24 yaş grubundaki genç nüfus 12 milyon 708 bin 348 kişidir ve toplam nüfusun %14,8’ini oluşturmaktadır (TÜİK, 2026). Bu veri, gençliğin yalnızca demografik bir kategori değil, aynı zamanda eğitim, istihdam, temsil, katılım ve gelecek politikaları bakımından merkezi bir toplumsal grup olduğunu göstermektedir. Bu çalışma gençliği katı biçimde biyolojik bir yaş aralığına indirgememekle birlikte, Türkiye’de resmî istatistiklerde yaygın olarak kullanılan 15-24 yaş aralığını kavramsal referans noktası olarak kabul etmekte, analizde ise parti programlarında “genç”, “gençlik” ve gençlikle ilişkili politika alanları üzerinden kurulan söylemsel bağlamları esas almaktadır.

Parti programları literatürünün genişlemesine rağmen gençlik söylemi, bu literatür içinde müstakil ve siyasal iletişim merkezli bir analiz konusu olarak sınırlı biçimde ele alınmıştır. Oysa gençlik, siyasi partiler açısından yalnızca demografik bir seçmen grubu değildir. Gençlik, gelecek tahayyülünün, yurttaşlık anlayışının, siyasal katılım vizyonunun, değer aktarımının ve toplumsal dönüşüm iddiasının yoğunlaştığı stratejik bir söylem alanıdır. Dilekli Karatay ve Koyuncu, kuşakların hem siyasetten etkilendiğini hem de ülke siyasetini etkileyebilme potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedir (Dilekli Karatay ve Koyuncu, 2024: 523). Bu yaklaşım, gençliği yalnızca siyasetin muhatabı olarak değil, siyasal sürece etki edebilen bir toplumsal kategori olarak değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır.

Gençlik-siyaset ilişkisi, Türkiye’de tarihsel olarak farklı anlamlarla kurulmuştur. Neyzi, Türkiye’de kamusal söylemde gençlik kurgusunun dönemsel olarak değiştiğini, Cumhuriyet’in ilk yıllarında gençliğin yeni ulusun temsilcisi olarak görüldüğünü, 1950-1980 döneminde daha çok isyan ve muhalefetle ilişkilendirildiğini, 1980 sonrasında ise yeni medya, kimlik tartışmaları ve küreselleşmeyle farklı özneleşme biçimlerinin ortaya çıktığını belirtmektedir (Neyzi, 2011: 25-26). Lüküslü ise 1980 sonrası genç kuşağın sıkça apolitik ve bireyci olarak yaftalandığını, fakat bu yargının gençlerin geleneksel siyasal yapılara duyduğu mesafeyi ve yeni siyasal ifade arayışlarını yeterince açıklamadığını vurgulamaktadır (Lüküslü, 2011: 48). Türkiye’de gençlik üzerine yapılan saha araştırmaları da gençliğin siyasal alanla ilişkisinin tek boyutlu olmadığını göstermektedir. SEKAM tarafından yayımlanan *Türkiye’de Gençlik* araştırmasında “Gençlik ve Siyaset” başlığı altında gençlerin siyaset karşısındaki konumları, siyasetle ilişki düzeyleri, siyasal tercihleri, siyasete yönelik eleştirileri ve siyasal bilgi/ilgi kaynakları birlikte ele alınmıştır (SEKAM, 2016: 417). Bu çalışmalar, gençliği yalnızca “siyasetten uzak” veya “geleceğe hazırlanacak” bir kategori olarak değil, farklı düzeylerde siyasetle temas kuran ve kendi sözünü arayan bir toplumsal özne olarak ele almayı gerekli kılmaktadır.

Gençlerin siyasal katılımı, bu çalışmanın kavramsal omurgasında merkezi bir yere sahiptir. Usta ve Dilber, katılımcı demokrasi anlayışının hayata geçirilmesinde gençlerin başat aktörlerden biri olduğunu, Türkiye’de seçilme yaşının düşürülmesini gençlerin karar alma süreçlerine aktif katılımı bakımından önemli bir gelişme olarak değerlendirmektedir (Usta ve Dilber, 2020: 938-939). Yılmaz ve Bahçeci de genç yurttaşların kamusal kararlara katılımını demokrasinin temel koşullarından biri olarak ele almakta; gençlerin siyasal, toplumsal ve ekonomik katılımının birlikte düşünülmesi

gerektiğini belirtmektedir (Yılmaz ve Bahçeci, 2014: 4). Bu nedenle parti programlarında gençliğe ilişkin ifadeleri yalnızca eğitim, istihdam veya sosyal destek vaatleri düzeyinde okumak yeterli değildir. Gençliğin karar süreçlerine katılımı, temsil imkânı, dijital kamusal alandaki görünürlüğü ve yurttaşlık statüsü de analiz edilmelidir.

Bu çalışma, söz konusu boşluktan hareketle Türkiye’de siyasi parti programlarında gençlik söylemini incelemektedir. Araştırmanın temel sorusu şudur: Türkiye’de siyasi parti programlarında gençlik, siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü olarak hangi temalar ve söylemsel konumlar üzerinden kurulmaktadır? Bu soru, çalışmanın başlığında yer alan “geleceğin öznesi mi, politika nesnesi mi?” tartışmasını da doğrudan karşılamaktadır. Çalışmanın amacı, gençliğin parti programlarında nasıl tanımlandığını, hangi hak ve sorumluluklarla ilişkilendirildiğini, hangi politika başlıkları altında görünür kılındığını ve partilerin gençlik üzerinden nasıl bir gelecek tahayyülü kurduğunu ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma deseni benimsenmiş, farklı siyasal gelenekleri temsil eden, kurumsal internet sitelerinde kamuya açık parti programlarına erişilebilen ve gençlik söylemi bakımından karşılaştırılabilir içerik sunan AK Parti, CHP, DEVA Partisi, İYİ Parti, MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi’nin parti programları doküman incelemesi ve nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Kodlama süreci, kavramsal çerçeveden türetilen sekiz tema üzerinden yürütülmüş, böylece kavramsal çerçeve, yöntem ve bulgular arasında doğrudan bir ilişki kurulmuştur.

Çalışmanın özgün katkısı, parti programlarını gençlere yönelik vaatlerin toplamı olarak değil, gençliğin siyasal anlamlarla nasıl kurulduğunu gösteren kurumsal siyasal iletişim metinleri olarak ele almasından kaynaklanmaktadır. Mevcut literatürde parti programları farklı politika alanları üzerinden incelenmiş olsa da gençliğin parti programlarında hangi özne konumlarıyla temsil edildiğini ve gençlik söyleminin partilerin ideolojik yönelimleriyle nasıl ilişkilendiğini sistematik olarak inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, gençliği aynı anda siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü olarak okuyarak parti programları literatürüne siyasal iletişim eksenli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Makalenin devamında önce siyasi parti programları kurumsal siyasal iletişim metinleri olarak ele alınmakta, ardından gençlik, siyasal katılım ve yurttaşlık ilişkisi tartışılmaktadır. Yöntem bölümünde araştırmanın deseni, örnekleme, veri toplama süreci ve kodlama stratejisi açıklanmaktadır. Bulgular bölümünde parti programlarında gençlik söylemi K1-K8 kodlama cetveli doğrultusunda karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Sonuç ve öneriler bölümünde ise gençliğin parti programlarında özne, nesne ve sembol olarak çok katmanlı biçimde kurulduğu tartışılmakta; siyasi partilere ve gelecek araştırmalara yönelik öneriler sunulmaktadır.

1. SİYASİ PARTİ PROGRAMLARI VE KURUMSAL SİYASAL İLETİŞİM

Siyaset ve iletişim olgularının kesişiminde yer alan siyasal iletişim, siyasal aktörlerin seçmenlerle, yurttaşlarla ve daha geniş kamusal çevrelerle kurdukları etkileşimin temel alanlarından biridir. Siyasal iletişim yalnızca bilgi aktarımına indirgenemeyecek kadar geniş bir işleve sahiptir; ikna, temsil, meşruiyet üretimi, kimlik inşası ve toplumsal rıza oluşturma süreçleri bu alanın başlıca bileşenleri arasında yer almaktadır. Kapusızoğlu ve Kan’ın çalışmalarında da siyasal

iletişim, siyaset ve iletişim olgularının birleşmesiyle ortaya çıkan ve siyasal aktörlerin seçmenlerle kurduğu etkileşimin temelini oluşturan bir ikna süreci olarak ele alınmaktadır (Kapusızoğlu ve Kan, 2025: 169). Bu yaklaşım, siyasal iletişimin yalnızca seçim dönemlerinde kullanılan propaganda teknikleriyle sınırlı olmadığını, siyasal aktörlerin kendilerini, toplumu ve gelecek tasavvurlarını hangi söylemlerle kurduklarını da kapsadığını göstermektedir.

Modern temsili demokrasilerde bu sürecin en önemli aktörleri siyasi partilerdir. Siyasi partiler, belirli bir program etrafında örgütlenen, siyasal iktidarı elde etmeyi ya da paylaşmayı amaçlayan ve sürekli olarak gösteren kurumsal yapılarıdır (Gökçe, 2013: 65). Anayasal demokrasilerde siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilmesi, onların yalnızca seçimlere katılan örgütler değil, aynı zamanda temsil, katılım ve politika üretimi süreçlerinin kurucu aktörleri olduğunu göstermektedir (Gökçe, 2013: 74). Esen ve etin'in aktardığı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu tanımı da partilerin tüzük ve programlarında belirlenen görüşler doğrultusunda çalışarak milli iradenin oluşmasına katkı sunduğunu ve demokratik devlet-toplum düzeni içinde faaliyet gösteren tüzel kişilikler olduğunu belirtmektedir (Esen ve etin, 2012: 72). Bu nedenle siyasi partileri yalnızca iktidar yarışına katılan örgütler olarak değil, kamu politikası üretiminin, siyasal temsilin ve toplumsal yönlendirme süreçlerinin merkezî aktörleri olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Siyasi partilerin seçmenle ve toplumla kurduğu ilişkinin en resmî ve kalıcı metinsel araçlarından biri parti programlarıdır. Parti programları, seçim beyannameleri gibi belirli bir seçim dönemine yönelik kısa vadeli vaat metinlerinden farklı olarak, partinin temel felsefesini, ideolojik yönelimini, ülke sorunlarına bakışını ve iktidara gelmesi hâlinde izleyeceği politika doğrultusunu ortaya koyan kurumsal belgelerdir. Esen ve etin'e göre parti programı, bir siyasi partiyi diğerlerinden ayıran ve iktidara gelmesi hâlinde seçmenlerin hangi ihtiyaç ve beklentilerine cevap vereceğini ana hatlarıyla gösteren bir eylem planıdır; bu planın parti felsefesi, ideolojisi ve imajıyla tutarlı olması beklenir (Esen ve etin, 2012: 72-73). Basmacı da parti programlarını partilerin kimliğini oluşturan en temel metinlerden biri olarak değerlendirmekte ve bu metinlerin kamuoyuna partinin değerlerini, fikirlerini ve diğer partilerden ayrıştığı noktaları sunduğunu belirtmektedir (Basmacı, 2025: 4). Bu bakımdan parti programları, yalnızca politika listesinden ibaret değildir; partinin kendisini hangi değerler, toplumsal öncelikler ve siyasal hedefler üzerinden görünür kıldığını gösteren kurumsal siyasal iletişim metinleridir.

Bununla birlikte parti programlarının seçmenlerin tamamı tarafından doğrudan okunan, ayrıntılı biçimde takip edilen veya siyasal tercihleri tek başına belirleyen metinler olduğu ileri sürülemez. Parti programlarının siyasal iletişim açısından değeri, seçmen davranışını doğrudan belirleyen popüler metinler olmalarından çok, partilerin resmî söylemini, kurumsal kimliğini, ideolojik yönelimini ve toplumsal gruplara ilişkin politika tahayyülünü görünür kılmalarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle parti programları, doğrudan seçmen etkisi üzerinden değil, partilerin hangi toplumsal kesimleri hangi kavramlar, sorun alanları ve gelecek anlatıları içinde konumlandırıdığını gösteren kurumsal belgeler olarak analiz edilmelidir.

Parti programlarının bu niteliği, siyasal iletişim çalışmalarında onları önemli bir analiz nesnesi hâline getirmektedir. Basmacı'nın ifade ettiği gibi, siyasi partiler ekonomi, sağlık, kültür, sanat, spor, tarım ve evre gibi farklı

alanlarda geliştirdikleri hedefleri topluma aktarmak için parti programlarından yararlanmaktadır. Bu metinler partilerin kimliğini ve sorunlara bakış açısını yansıtan önemli kaynaklar olarak değerlendirilmektedir (Basmacı, 2025: 3). Ancak parti programlarının önemi, yalnızca belirli politika önerilerini içermesinden değil, aynı zamanda partilerin topluma nasıl seslendiğini, hangi grupları öncelikli gördüğünü ve bu gruplara hangi siyasal anlamları yüklediğini göstermesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle parti programı, yalnızca partinin “ne yapacağını” değil, aynı zamanda “kim adına konuştuğunu”, “hangi toplumsal kesimleri öncelediğini” ve “toplumu hangi gelecek anlatısı içinde düşündüğünü” ortaya koyar.

Bu noktada parti programlarını siyasal iletişimin stratejik ve söylemsel belgeleri olarak ele almak gerekmektedir. Siyasi partiler, toplumsal talepleri yalnızca kayda geçirmez; onları belirli kavramlar, değerler, sorun alanları ve öncelikler üzerinden yeniden düzenler. Sarıçoban, parti programlarının seçim öncesi halka ulaşma, politikaları anlatma ve siyasal destek üretme bakımından önem taşıdığını ve programlarda siyasal, sosyal, ekonomik ve dış politika başlıklarında kullanılan kelime sıklıklarının parti önceliklerini analiz etmeye imkân verdiğini belirtmektedir (Sarıçoban, 2021: 371). Benzer şekilde Zengin ve Koç, siyasal metinlerin stratejik siyasal faaliyetin somut ürünleri olduğunu ve bu metinlerin yazarlarının politika konumları hakkında önemli bilgiler sunduğunu ifade etmektedir (Zengin ve Koç, 2022: 1071). Dolayısıyla parti programları, yalnızca belirli kavramların ne kadar kullanıldığını değil, bu kavramların hangi değerler, toplumsal gruplar ve sorun alanlarıyla ilişkilendirildiğini incelemeye de imkân tanımaktadır. Bu yaklaşım, mevcut çalışmanın gençlik söylemini yalnızca kelime sıklığı düzeyinde değil, gençliğin hangi siyasal ve toplumsal anlamlarla kurulduğu bakımından çözümlemesine zemin hazırlamaktadır.

Türkiye’de parti programları üzerine yapılan çalışmalar, bu metinlerin farklı politika alanları ve toplumsal kategoriler üzerinden analiz edilmeye elverişli olduğunu göstermektedir. Aile politikaları üzerine yapılan çalışmalarda parti programlarının aileyi hangi kavramlar, işlevler ve değerler etrafında tanımladığı incelenmiş; bu metinlerin partilerin toplumsal düzen tasavvurunu anlamada önemli veriler sunduğu ortaya konulmuştur (Kapusızoğlu ve Dursunoğlu, 2025: 254; Erdem, 2026: 747). Sosyal politika alanında yapılan çalışmalar, parti programlarının sosyal devlet, refah, eşitlik, eğitim, sağlık ve çalışma hayatı gibi başlıklarda partilerin önceliklerini ortaya koyduğunu göstermektedir (Balun, 2022: 27). Afet yönetimi, kent, turizm, vergi, eğitim, basın özgürlüğü ve girişimcilik-inovasyon gibi farklı alanlarda yapılan araştırmalar da parti programlarının yalnızca siyasal vaat metinleri değil, siyasal aktörlerin politika vizyonunu ve toplumsal sorunları kavrayış biçimini gösteren belge niteliği taşıdığını ortaya koymaktadır (Esen ve Çetin, 2012: 71-73; Evren, 2023: 221; Zengin ve Koç, 2022: 1068-1071; Basmacı, 2025: 1-5).

Bu literatür, parti programlarının çeşitli politika başlıkları üzerinden incelendiğini, ancak gençliğin parti programlarında nasıl söylemsel olarak kurulduğu meselesinin sınırlı biçimde ele alındığını göstermektedir. Oysa gençlik, siyasal partiler açısından yalnızca demografik bir seçmen grubu değildir. Gençlik aynı zamanda gelecek tahayyülünün, toplumsal dönüşüm iddiasının, yurttaşlık anlayışının, siyasal katılım vizyonunun ve değer aktarımı stratejisinin yoğunlaştığı bir söylem alanıdır. Dilekli Karatay ve Koyuncu, kuşakların ülke siyasetini etkileyebilme ve siyasetten etkilenebilme potansiyeline sahip olduğunu, siyasal partilerin toplumun desteğine, kuşakların ise sorun ve taleplerini üst

mercilere iletmek için siyasi partilere ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir (Dilekli Karatay ve Koyuncu, 2024: 523). Bu tespit, gençlik ile siyasi partiler arasındaki ilişkinin yalnızca oy verme davranışıyla sınırlı olmadığını; temsil, talep aktarımı, politika üretimi ve siyasal aidiyet süreçlerini de içerdiğini göstermektedir.

Gençlik-siyaset ilişkisini daha dar bir katılım meselesi olarak ele alan araştırmalar da gençlerin siyasal alanla kurduğu ilişkinin çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Usta ve Dilber, gençlerin siyasal karar alma süreçlerine aktif katılımının katılımcı demokrasi açısından önem taşıdığını, seçilme yaşının düşürülmesi ve seçim ittifaklarının genç seçmenler tarafından nasıl algılandığı gibi konuların gençlerin siyasal sisteme dâhil oluş biçimlerini anlamada önemli olduğunu belirtmektedir (Usta ve Dilber, 2020: 938-939). Şenaslan ise gençlik politikalarının yalnızca merkezî kamu kurumlarıyla değil, yerel yönetimler, siyasi parti gençlik kolları ve sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkiler üzerinden de şekillendiğini göstermektedir (Şenaslan, 2019: 152, 177). Bu çalışmalar, gençliğin siyasal alanda yalnızca pasif bir hedef kitle değil, farklı kurumsal yapılarla ilişki kuran, talepleri ve katılım biçimleri aracılığıyla siyasal süreçleri etkileyebilen bir toplumsal kategori olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Bu çalışmada gençlik söylemi, parti programlarında gençlere yönelik vaatlerin toplamı olarak değil, gençliğin hangi siyasal özne konumlarıyla temsil edildiğini gösteren bir kurumsal siyasal iletişim alanı olarak ele alınmaktadır. Çünkü parti programlarında gençlik kimi zaman karar alma süreçlerine katılması gereken aktif yurttaşlar olarak, kimi zaman eğitim, istihdam, barınma, burs, spor ve sosyal destek politikalarının muhatabı olarak, kimi zaman da milli, manevi, demokratik, çağdaş ya da dijital gelecek tasavvurunun taşıyıcısı olarak kurulabilmektedir. Bu nedenle gençlik söylemini incelemek, partilerin gençlere ne vaat ettiğini görmenin ötesinde, gençleri nasıl bir toplumsal aktör olarak düşündüklerini anlamaya da imkân vermektedir. Bu ayırım, çalışmanın temel sorusunu oluşturan “geleceğin öznesi mi, politika nesnesi mi?” tartışmasını kavramsal düzeyde anlamlı kılmaktadır.

Bu bağlamda parti programlarında gençliğin üç temel düzeyde incelenebileceği söylenebilir. İlk düzeyde gençlik, siyasal özne olarak kurulmakta; bu durumda gençler karar alma süreçlerine katılan, temsil edilen, siyasal partilerde ve yönetim mekanizmalarında yer alması beklenen aktif yurttaşlar olarak konumlandırılmaktadır. İkinci düzeyde gençlik, sosyal politika nesnesi olarak belirlemekte; burada gençler eğitim, istihdam, barınma, burs, spor, kültür ve sosyal destek politikalarının hedef kitlesi olarak görünür hâle gelmektedir. Üçüncü düzeyde ise gençlik, gelecek ve kimlik sembolü olarak kullanılmakta; bu düzeyde gençlik, partinin milli, manevi, çağdaş, özgürlükçü, kalkınmacı ya da dijital gelecek anlatısını taşıyan sembolik bir kategoriye dönüşmektedir. Bu üçlü ayırım, gençliğin parti programlarında yalnızca bir yaş grubu olarak değil, aynı zamanda siyasal iletişimin anlam üreten unsurlarından biri olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Bu çalışma, söz konusu ayırımdan hareketle siyasi parti programlarını kurumsal siyasal iletişim metinleri olarak okumaktadır. Böylece gençlik, yalnızca “desteklenecek” veya “korunacak” bir toplumsal kesim olarak değil, demokratik katılımın öznesi, sosyal politikanın muhatabı ve gelecek tahayyülünün sembolik taşıyıcısı olarak analiz edilmektedir. Bu yaklaşım, çalışmanın kavramsal çerçevesini yöntem ve bulgularla doğrudan ilişkilendirmektedir. Nitekim araştırmada kullanılan kodlama kategorileri de bu kuramsal zeminden türetilmektedir: siyasal özne olarak gençlik, sosyal politika

nesnesi olarak gençlik, eğitim ve insan sermayesi söylemi, istihdam ve girişimcilik söylemi, dijital gelecek ve teknoloji söylemi, değerler ve kimlik söylemi, kültür-spor-sosyal yaşam söylemi ve gelecek tahayyülü. Bu nedenle kavramsal çerçeve, çalışmanın analiz bölümünde kullanılacak kodların yalnızca teknik sınıflandırmalar olmadığını, her birinin gençliğin parti programlarında hangi siyasal anlamlarla kurulduğunu çözümlemeye yarayan analitik kategoriler olduğunu ortaya koymaktadır.

2. GENÇLİK, SİYASAL KATILIM VE YURTTAŞLIK

Gençlik, yalnızca biyolojik yaş aralığıyla açıklanabilecek durağan bir kategori değildir. Her toplumda yaş, yaşam döngüsü ve kuşak kategorileri farklı biçimlerde anlamlandırılmakta, bu nedenle gençlik, içinde bulunulan tarihsel, kültürel, ekonomik ve siyasal koşullar tarafından şekillenen dinamik bir toplumsal olgu olarak değerlendirilmektedir. Neyzi, gençliğin evrensel ve sabit bir kategori gibi ele alınmasının sınırlı olduğunu, demografik yaş aralıkları ile toplumların yaşa yüklediği kültürel ve tarihsel anlamların birbirinden ayrılması gerektiğini belirtmektedir (Neyzi, 2011: 25-26). Bu yaklaşım, gençliği yalnızca nüfus istatistikleri üzerinden değil, siyasal ve toplumsal söylemlerin içinde kurulan bir kategori olarak okumayı gerekli kılmaktadır.

Türkiye’de gençlik, farklı dönemlerde farklı siyasal anlamlarla yüklenmiştir. Cumhuriyet’in erken dönemlerinden itibaren gençlik çoğu zaman modernleşme, ulus inşası, toplumsal dönüşüm ve gelecek fikriyle ilişkilendirilmiş, sonraki dönemlerde ise kimi zaman siyasal hareketliliğin, kimi zaman tehdit algısının, kimi zaman da apolitiklik iddiasının odağına yerleştirilmiştir. Lüküslü, 1980 sonrası genç kuşağın önceki kuşaklardan farklı olarak gençlik hareketleri oluşturma kapasitesinden yoksun olmakla suçlandığını, ancak bu durumun yalnızca Türkiye’ye özgü olmadığını, gençlerin geleneksel siyasete mesafeli duruşunun daha geniş bir küresel olgu olarak da değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Lüküslü, 2011: 48). Bu tespit, gençliğin siyaset dışı ya da ilgisiz bir kitle olarak kolayca etiketlenmesinin yanıltıcı olabileceğini göstermektedir.

Türkiye’de gençlik üzerine yapılan geniş ölçekli saha araştırmaları da gençliğin yalnızca demografik ya da pedagojik bir kategori olarak değil, kimlik, değer, gelecek beklentisi ve siyasal katılım boyutlarıyla birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. SEKAM tarafından yayımlanan *Türkiye’de Gençlik: Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri* başlıklı araştırmada “Gençlik ve Siyaset” bölümü altında siyasetin anlamı ve işlevi, gençliğin siyasal gündemi, siyasal değerler ve anlayışlar, siyasal davranış, siyasal görüşlerin referansları ve gençliğin bazı siyasal sorunlara yaklaşımı ayrı başlıklar altında incelenmiştir (SEKAM, 2016: 413-464). Bu çalışma, gençlik-siyaset ilişkisinin yalnızca parti tercihi ya da oy verme davranışıyla sınırlı olmadığını, gençlerin siyasal değerleri, gündemleri, güven ilişkileri, siyasal bilgi kaynakları ve gelecek tasavvurlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Gençlerin geleneksel siyasal kurumlara mesafesi, onların siyasete bütünüyle ilgisiz olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine bu mesafe, siyasal katılım biçimlerinin dönüşmesiyle ilgilidir. Çebi ve Akıllı, Türkiye’de gençlerin siyasal partiler, dernekler ve sendikalar gibi liberal demokrasinin geleneksel kurumlarına duyduğu güvenin düşük olduğunu, buna bağlı olarak bu kurumlara katılım oranlarının da sınırlı kaldığını belirtmektedir. Ancak yazarlara göre bu durum, gençlerin siyasal alandan tamamen çekilmesinden çok, kendilerini ifade edebilecekleri yeni kamusal alanlar

arayışına yönelmeleriyle ilgilidir (Çebi ve Akıllı, 2011: 198). Bu nedenle gençlik-siyaset ilişkisi yalnızca parti üyeliği, oy verme ya da geleneksel örgütlenme biçimleriyle değil, dijital katılım, yerel karar alma süreçleri, sivil toplum, sosyal ağlar ve gündelik siyasal ifade pratikleriyle birlikte düşünülmelidir.

Siyasal katılım kavramı, gençlik söyleminin anlaşılmasında merkezi bir yere sahiptir. Katılım, yurttaşların kamusal yaşamı ilgilendiren kararlara dâhil olması ve bu kararları etkileyebilmesiyle ilgilidir. *Gençlerin Siyasal Katılımı* başlıklı Şebeke yayını, demokrasiye ilişkin güncel tartışmaların merkezinde yurttaşlık ve katılım ilişkisinin bulunduğunu, demokrasinin temel ekseninin yurttaşların aktif ve sürekli katılımına dayalı karar alma süreçleri olduğunu vurgulamaktadır (Yılmaz ve Bahçeci, 2014: 4). Bu açıdan katılım, demokrasinin yalnızca seçim dönemlerinde oy verme davranışına indirgenemeyecek kadar geniş bir kavramdır. Gençlerin siyasal katılımı da bu geniş çerçevede, karar alma süreçlerine erişim, kamusal tartışmalara katılım, siyasal kurumlarla ilişki ve kendi yaşamlarını etkileyen politikalara müdahil olma kapasitesi üzerinden ele alınmalıdır.

Yurttaşlık kavramı da gençlik çalışmalarında yalnızca hukuki statü olarak değil, haklar, sorumluluklar ve karar alma süreçlerine erişim bakımından değerlendirilmelidir. Şebeke çalışmasında yurttaşlık, devlet ile bireyler arasında çok boyutlu ilişkisel bir bağ olarak tanımlanmakta, sivil, siyasal ve sosyal haklar aracılığıyla toplumun her bir üyesine eşit statü sağlama iddiası taşıdığı belirtilmektedir (Yılmaz ve Bahçeci, 2014: 4). Ancak aynı çalışmada hakların biçimsel eşitliğinin tek başına yeterli olmayabileceği, eşit statünün kaynaklara erişim ve karar alma süreçlerine katılım yollarının adil kurulmasıyla mümkün olabileceği ifade edilmektedir. Genç olma hâlinin yurttaşlık bağlamında önemli eşitsizlikler içermesine rağmen yeterince tartışılmaması, gençliği siyasal temsil ve katılım açısından ayrıca incelenmesi gereken bir kategori hâline getirmektedir (Yılmaz ve Bahçeci, 2014: 4).

Bu çerçevede gençlik, siyasal katılım bakımından üç düzlemde ele alınabilir; siyasal, toplumsal ve ekonomik katılım. Şebeke çalışması, genç yurttaşların yurttaşlık bağı ve karar alma mekanizmalarına katılımını siyasal, toplumsal ve ekonomik boyutlar altında değerlendirmektedir. Siyasete katılım biçimleri, siyasal kurumlarla yurttaşlar arasındaki ilişkiler, politika üretme süreçleri ve politik karar alma mekanizmalarına genç yurttaşların katılımı siyasal boyut altında ele alınırken, gençlerin sivil alana katılımı ve STK'larla ilişkisi toplumsal boyutu oluşturmaktadır. Ekonomik boyut ise gençlik özerkliğiyle ilişkilendirilmektedir (Yılmaz ve Bahçeci, 2014: 4). Bu ayırım, parti programlarında gençlik söyleminin yalnızca siyasal temsil başlığıyla değil, eğitim, istihdam, barınma, sosyal destek, kültür, spor, dijitalleşme ve ekonomik özerklik gibi alanlarla birlikte değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Türkiye’de gençlerin siyasal katılımına ilişkin ampirik araştırmalar da bu çok boyutlu yapıyı desteklemektedir. Usta ve Dilber, katılımcı demokrasi düşüncesinin hayata geçirilmesinde gençlerin başat aktörlerden biri olduğunu belirtmekte, Türkiye’de seçilme yaşının önce yirmi beşe, ardından on sekize indirilmesini gençlerin siyasal karar alma süreçlerine aktif katılımı bakımından önemli bir kurumsal düzenleme olarak değerlendirmektedir (Usta ve Dilber, 2020: 938). Aynı çalışmada gençlerin bir siyasi partiye oy verirken “partinin ideolojisini” önemli bir unsur olarak görmesi ve oy kullanma davranışını ülkenin geleceğinde etkili olma düşüncesiyle ilişkilendirmesi, gençlik-siyaset ilişkisinin yalnızca kısa vadeli çıkarlar veya kampanya etkileriyle açıklanamayacağını göstermektedir (Usta ve Dilber, 2020: 953).

Gençlerin karar alma süreçlerinden uzak kalması, yalnızca bireysel ilgisizlikle açıklanamaz; siyasal kurumların yapısı, temsil kanallarının açıklığı, ekonomik ve sosyal koşullar, siyasal kutuplaşma ve güven sorunu bu uzaklaşmada belirleyici olabilmektedir. GoFor ve NDI tarafından hazırlanan *Gençlerin Politik Tercihleri Araştırması Raporu*, gençlerin kamusal yaşama dâhil olma ve kararları etkileme konusunda, özellikle genç kadınlar arasında, sesi en az duyulan gruplardan biri olduğunu belirtmektedir. Rapora göre gençlerin STK’lar veya siyasi partiler gibi organize yapılara katılımını engelleyen temel unsurlar arasında bu yapıların hiyerarşik ve kapsayıcı olmaması, güven sorunu, siyasal kutuplaşma, temel yaşam koşulları, işsizlik ve zaman eksikliği bulunmaktadır (Kiriş vd., 2021: 3). Bu durum, parti programlarında gençlik söyleminin neden yalnızca vaatler düzeyinde değil, katılımı mümkün kılan ya da sınırlayan siyasal ve kurumsal şartlar bakımından da incelenmesi gerektiğini göstermektedir.

Aynı rapor, gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımının, uygulanan politikaların gençler tarafından sahiplenilmesini artırdığını ve siyasi kurumlara duyulan güveni güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Kiriş vd., 2021: 3). Araştırmaya katılan gençlerin önemli bir bölümü, belediye meclislerinde gençlik kontenjanları olması gerektiğini savunmakta, yine dikkate değer bir kısmı sosyal medya araçlarını gençlerin yereldeki kararlara katılımını sağlayabilecek etkili yollar arasında görmektedir (Kiriş vd., 2021: 21). Bu bulgular, gençlerin yalnızca kendilerine hizmet sunulmasını bekleyen edilgen bir kitle olmadığını; temsil, söz hakkı, görünürlük ve karar alma süreçlerine doğrudan katılım talep eden bir toplumsal grup olduğunu göstermektedir.

Gençlik politikalarının yalnızca merkezî idare tarafından belirlenen teknik politika paketleri olmadığı, yerel yönetimler, siyasi parti teşkilatları, gençlik kolları ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte şekillenen daha geniş bir siyasal alan oluşturduğu görülmektedir. Şenaslan, gençlik politikalarının hazırlanma aşamalarında siyasi parti ve sivil toplum kuruluşlarının bu politikaları nasıl ürettiklerinin ve gençlerin bu süreçlerden nasıl hizmet aldıklarının önemli olduğunu belirtmektedir (Şenaslan, 2019: 14). Yazara göre Türkiye’de 2000 sonrası dönemde gençler, yalnızca siyasi partilerin gençlik kolları veya sivil toplum kuruluşları aracılığıyla değil, yerel yönetimlerin gençlik yapılanmaları ve toplumsal hareketler üzerinden de kamusal alanda daha görünür hâle gelmiştir (Şenaslan, 2019: 14). Bu durum, gençliğin parti programlarında hangi kurumsal bağlamlarda konumlandırıldığını incelemek için önemli bir kavramsal dayanak sunmaktadır.

Şenaslan’ın çalışmasında gençliğin Türkiye siyasetinde zaman içinde farklı anlamlarla kurulduğu da görülmektedir. Gençlik literatüründe, gençliğin kimi zaman “tehdit”, kimi zaman “kaynak” olarak ele alındığı, son yıllarda ise gençlerin siyaset yapma biçimlerinin değiştiği ve bu nedenle yeni gençlik çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır (Şenaslan, 2019: 39-40). Bu ayrım, mevcut çalışmanın “özne mi, nesne mi?” sorusuyla doğrudan ilişkilidir. Çünkü gençlik “tehdit” olarak görüldüğünde kontrol edilmesi, korunması veya yönlendirilmesi gereken bir kitleye, “kaynak” olarak görüldüğünde ise kalkınma, dönüşüm ve gelecek inşası için değerlendirilecek stratejik bir toplumsal güce dönüşmektedir. Ancak her iki durumda da temel soru değişmemektedir: Gençler kendi sözleri ve kararları olan siyasal özneler olarak mı, yoksa partilerin ideolojik ve politik hedefleri doğrultusunda biçimlendirilmesi gereken bir hedef kitle olarak mı kurulmaktadır?

Gençliğin siyasal iletişimdeki konumu, dijitalleşme ve yeni katılım biçimleriyle de yakından ilişkilidir. Çebi ve Akıllı, geleneksel siyasal kurumlara güveni düşük olan gençlerin kendilerini ifade edebilecekleri yeni kamusal alanlar aradığını ve internetin gençliğin siyasal karar alma süreçlerine daha doğrudan ve anlamlı katılımına katkı sağlayabilecek alternatif bir kanal olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir (Çebi ve Akıllı, 2011: 198). GoFor ve NDI raporunda da gençlerin yaşadıkları şehirlerdeki sorunları çoğunlukla internet ve sosyal medya aracılığıyla iletmeye çalıştıkları, sosyal medya araçlarını yerel kararlara katılımın önemli yollarından biri olarak gördükleri belirtilmektedir (Kiriş vd., 2021: 3, 21). Bu nedenle parti programlarında dijitalleşme, sosyal medya, teknoloji, internet erişimi ve dijital becerilerin gençlik söylemiyle nasıl ilişkilendirildiği, gençlerin yalnızca korunacak bir kitle mi yoksa dijital kamusal alanın aktif aktörleri mi olarak görüldüğünü anlamak açısından önemlidir.

Bu noktada gençlik söyleminin gelecek kavramıyla kurduğu ilişki ayrıca önem kazanmaktadır. Siyasal partiler açısından gençlik çoğu zaman geleceğin taşıyıcısı, ulusal kalkınmanın dinamik gücü, değer aktarımının muhatabı ya da teknolojik dönüşümün aktörü olarak sunulmaktadır. Ancak bu tür gelecek anlatıları, gençleri her zaman siyasal özne olarak güçlendirmeyebilir. Gençlik, bazı programlarda karar alma süreçlerinin parçası olarak aktif yurttaşlıkla ilişkilendirilirken, bazı programlarda korunması, eğitilmesi, yönlendirilmesi ve belirli değerlerle donatılması gereken bir politika nesnesi olarak kurulabilmektedir. Dolayısıyla gençlik söyleminin analizi, yalnızca olumlu ifadelerin tespitinden ibaret değildir. Esas mesele, partilerin gençliği hangi fail konumlarıyla, hangi hak ve sorumluluklarla, hangi toplumsal rollerle ve hangi gelecek tahayyülü içinde tanımladığını ortaya koymaktır.

Bu çalışma bakımından gençlik, üç düzeyli bir kavramsal ayrımla ele alınmaktadır. Birinci düzeyde gençlik, siyasal katılım ve aktif yurttaşlık ekseninde “özne” olarak görünür hâle gelmektedir. Bu düzeyde gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımı, siyasal temsil olanakları, parti politikalarını etkileme kapasitesi ve demokratik süreçlerdeki rolü önem kazanır. İkinci düzeyde gençlik, eğitim, istihdam, barınma, sosyal destek, spor ve kültür politikalarının hedef kitleleri olarak “politika nesnesi” biçiminde kurulmaktadır. Bu düzeyde gençler, desteklenecek, yetiştirilecek, istihdama hazırlanacak veya toplumsal risklerden korunacak bir grup olarak yer alır. Üçüncü düzeyde ise gençlik, partilerin gelecek anlatılarını taşıyan sembolik bir kategoriye dönüşmektedir. Bu düzeyde gençlik; milli, manevi, çağdaş, özgürlükçü, üretken, girişimci, dijital veya kalkınmacı gelecek imgesiyle ilişkilendirilir.

Bu kavramsal ayırım, çalışmanın yöntem ve bulgular bölümünün de temelini oluşturmaktadır. Parti programlarında gençlik söylemi analiz edilirken yalnızca “genç” veya “gençlik” kelimelerinin sıklığına bakmak yeterli değildir. Önemli olan, bu ifadelerin hangi politika başlıkları altında yer aldığı, gençlere nasıl bir özne konumu verildiği, gençlerin karar alma süreçlerine katılımının mı yoksa hizmet ve destek politikalarının mı öne çıkarıldığı ve gençliğin hangi değerler ya da gelecek anlatıları içinde kurulduğudur. Bu nedenle çalışmanın kodlama kategorileri; siyasal özne olarak gençlik, sosyal politika nesnesi olarak gençlik, eğitim ve insan sermayesi söylemi, istihdam ve girişimcilik söylemi, dijital gelecek ve teknoloji söylemi, değerler ve kimlik söylemi, kültür-spor-sosyal yaşam söylemi ve gelecek tahayyülü biçiminde yapılandırılmıştır. Böylece kavramsal çerçeve ile yöntem arasında doğrudan bir bağ kurulmakta, bulgular bölümünde parti programlarının gençliği hangi siyasal anlamlarla kurduğu sistematik olarak çözümlenebilmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, Türkiye’de siyasi parti programlarında gençlik söyleminin siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek sembolü eksenlerinde hangi temalar ve söylemsel konumlar üzerinden kurulduğunu ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın temel hareket noktası, parti programlarının yalnızca seçim dönemlerine özgü vaatleri değil, partilerin toplum, yurttaşlık, kuşaklar ve gelecek tasavvuruna ilişkin daha kalıcı siyasal yaklaşımlarını da yansıtan kurumsal metinler olmasıdır. Bu nedenle çalışma, gençliğin parti programlarında hangi politika başlıklarıyla ilişkilendirildiğini, hangi hak ve sorumluluklar içinde tanımlandığını ve hangi siyasal anlamlarla konumlandırıldığını incelemektedir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırma, belirli bir konunun kendi bağlamı içinde ayrıntılı biçimde incelenmesine ve metinlerdeki anlam örüntülerinin ortaya çıkarılmasına imkân tanımaktadır. Parti programları gibi siyasal metinlerin analizinde nitel yaklaşım özellikle uygundur, çünkü bu tür metinlerde önemli olan yalnızca belirli kavramların kaç kez tekrarlandığı değil, bu kavramların hangi bağlamlarda, hangi toplumsal gruplarla ve hangi siyasal anlamlarla ilişkilendirilmiştir. Bu çalışma da parti programlarında gençliğe ilişkin ifadelerin yalnızca varlığını veya kullanım sıklığını belirlemeyi değil, gençliğin hangi siyasal, toplumsal ve sembolik anlamlar içinde temsil edildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırma, betimleyici ve yorumlayıcı nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Çalışmada veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi, veri analiz yöntemi olarak ise nitel içerik analizi kullanılmıştır. Sezgin, siyasi parti programlarında kent kavramını incelediği çalışmasında, nitel analizin belirli sınırlılıklar içinde bir konuyu ayrıntılı biçimde incelemeye imkân verdiğini, doküman analizinin ise araştırma konusuna uygun yazılı belgelerin taranması, toplanması, incelenmesi, sorgulanması ve analiz edilmesine dayandığını belirtmektedir (Sezgin, 2024: 229). Benzer şekilde Erdem, siyasi partilerin aile politikalarını incelediği çalışmasında doküman analizini, araştırma konusu ile ilgili yazılı belgelerin sistematik biçimde incelenmesini sağlayan bir nitel araştırma tekniği olarak kullanmıştır (Erdem, 2026: 753). Bu araştırma da aynı yöntemsel hatta yer almakta, ancak kent, aile, turizm veya afet gibi politika alanlarından farklı olarak gençlik söylemini siyasal iletişim perspektifiyle incelemektedir.

İçerik analizi, siyasal metinlerde yer alan ifadelerin belirli temalar ve kategoriler altında sınıflandırılmasına, karşılaştırılmasına ve yorumlanmasına imkân tanıdığı için bu çalışma açısından uygun bir yöntemdir. Parti programları üzerine yapılan önceki çalışmalar, bu metinlerin içerik analizi yoluyla siyasal aktörlerin politika önceliklerini, ideolojik yönelimlerini ve toplumsal sorunlara yaklaşım biçimlerini ortaya koymada kullanılabileceğini göstermektedir. Zengin ve Koç, parti programlarının siyasal aktörlerin politika konumlarını yansıtan metinler olarak analiz edilebileceğini belirtmiş, parti programlarını turizm politikaları açısından betimsel analiz yoluyla incelemiştir (Zengin ve Koç, 2022: 1071). Kapusizoğlu ve Dursunoğlu da siyasi parti programlarında aile olgusunu inceleyen çalışmalarında, parti programlarının toplumsal kategorilere ilişkin siyasal söylemleri çözümlemek için elverişli metinler olduğunu göstermiştir (Kapusizoğlu

ve Dursunoğlu, 2025: 263). Bu çalışma, aynı doküman ve içerik analizi geleneğini gençlik söylemi üzerinden sürdürmektedir.

Bu yöntemsel tercih, çalışmanın siyasal iletişim yaklaşımıyla da uyumludur. Parti programları bu araştırmada, seçmen davranışını doğrudan etkileyen ya da seçmenler tarafından ayrıntılı biçimde okunduğu varsayılan metinler olarak değil, siyasal partilerin resmî kimliğini, ideolojik yönelimlerini, politika önceliklerini ve toplumsal gruplara yükledikleri anlamları gösteren kurumsal siyasal iletişim belgeleri olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle araştırma, parti programlarının seçmen davranışı üzerindeki etkisini ölçmeyi değil, partilerin gençliği hangi söylemsel konumlarla temsil ettiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Analiz sürecinde parti programlarında “genç”, “gençlik”, “gençler” gibi doğrudan kullanımların yanında, gençlik kavramı açıkça geçmese de gençlerle ilişkilendirilebilecek eğitim, istihdam, girişimcilik, dijitalleşme, kültür, spor, sosyal destek, temsil, yurttaşlık ve gelecek tahayyülü gibi politika alanları da dikkate alınmıştır. Böylece çalışma yalnızca kelime sıklığına dayalı bir tarama olmaktan çıkarılmış; gençliğin parti programlarında hangi bağlamlarda, hangi politika alanlarıyla ve hangi özne konumlarıyla ilişkilendirildiği analiz edilmiştir. Bu çerçevede araştırmanın deseni, parti programlarında gençliğin siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü olarak nasıl kurulduğunu çözümlemeye elverişli bir nitel içerik analizi yaklaşımına dayanmaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de faaliyet gösteren siyasal partilerin kurumsal parti programları oluşturmaktadır. Ancak Türkiye'deki tüm siyasal partilerin programlarını incelemek, çalışmanın kapsamı ve amaçları bakımından yönetilebilir değildir. Bu nedenle çalışma, amaçlı örnekleme yöntemi doğrultusunda belirlenen ölçütlere göre sınırlandırılmıştır. Örneklem belirlenirken dört temel ölçüt dikkate alınmıştır: (1) Partinin ulusal düzeyde faaliyet gösteren kurumsal bir siyasal aktör olması, (2) farklı siyasal gelenekleri temsil etmesi, (3) kurumsal internet sitesinde kamuya açık parti programına erişilebilmesi ve (4) analiz döneminde güncel parti programına sahip olması. Böylece örneklem, Türkiye'deki tüm siyasal partileri temsil etme iddiasıyla değil, farklı siyasal geleneklerin gençlik söylemlerini karşılaştırmalı olarak incelemeye imkân verecek şekilde oluşturulmuştur.

Bu ölçütler doğrultusunda çalışmanın örneklemini yedi siyasal partinin programı oluşturmaktadır; Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrasi ve Atılım Partisi, İYİ Parti, Milliyetçi Hareket Partisi, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi. Bu partiler, Türkiye siyasetinde farklı ideolojik hatları ve siyasal konumlanmaları temsil etmeleri bakımından karşılaştırmalı bir analiz için uygun bir veri seti sunmaktadır. Örneklemenin bu şekilde sınırlandırılması, araştırmanın bütün siyasal partileri kapsayan bir envanter çalışması olmasından çok, gençlik söyleminin siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü eksenlerinde nasıl kurulduğunu derinlikli biçimde inceleme amacıyla ilişkilidir.

Araştırmada seçim beyannameleri değil, parti programları incelenmiştir. Bu tercih bilinçlidir, çünkü seçim beyannameleri daha çok belirli bir seçim dönemine yönelik kısa vadeli vaatleri içerirken, parti programları partilerin temel siyasal kimliğini, ideolojik yönelimini ve toplumsal gruplara ilişkin daha kalıcı yaklaşımını yansıtmaktadır. Esen ve

Çetin, parti programlarını bir siyasi partiyi diğerlerinden ayıran, iktidara gelmesi hâlinde hangi ihtiyaç ve beklentilere cevap vereceğini gösteren eylem planları olarak değerlendirmektedir (Esen ve Çetin, 2012: 72-73). Bu nedenle parti programları, gençliğin partiler tarafından nasıl tanımlandığını ve hangi siyasal anlamlarla ilişkilendirildiğini incelemek için seçim beyannamelerine göre daha kurumsal ve süreklilik taşıyan bir veri kaynağı sunmaktadır.

Örnekleme yer alan parti programlarının yayımlanma tarihleri ve metinsel yapıları birbirinden farklıdır. Bu durum çalışmanın yöntemsel sınırlılıklarından biridir. Ancak araştırmanın amacı, aynı seçim dönemine ait vaatleri karşılaştırmak değil, partilerin kamuya açık kurumsal program metinlerinde gençliği nasıl konumlandığını ortaya koymaktır. Bu nedenle farklı tarihlerde yayımlanmış programların birlikte incelenmesi, çalışma açısından yöntemsel bir zayıflık olarak değil, partilerin kurumsal siyasal kimliklerinin karşılaştırmalı biçimde okunmasını mümkün kılan bir veri çeşitliliği olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bulguların, Türkiye’deki tüm siyasi partilere genellenmemesi, yalnızca araştırma kapsamına alınan yedi partinin kamuya açık parti programları bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Parti programlarının erişilebilirliğine dayalı örneklem oluşturma yaklaşımı, parti programları üzerine yapılan önceki çalışmalarla da uyumludur. Sezgin, 28. Yasama Dönemi’nde TBMM’de temsil edilen siyasi partilerin parti programlarında kent kavramını incelediği çalışmasında, örneklemi programına ulaşılabilen partilerle sınırlandırmıştır (Sezgin, 2024: 229). Erdem de 28. Yasama Dönemi’nde TBMM’de sandalyesi bulunan siyasi partilerin aile politikalarını incelediği çalışmasında, programına internet ortamında ulaşamayan partiyi analiz dışında bırakmış ve veri kaynağını erişilebilir parti programlarıyla sınırlandırmıştır (Erdem, 2026: 753-754). Bu çalışma da benzer biçimde, ulaşılabilir ve karşılaştırılabilir parti programları üzerinden yürütülmüştür. Program metnine kamuya açık biçimde erişilemeyen, program metni araştırma sorusu bakımından yeterli karşılaştırılabilirlik sunmayan veya çalışmanın kapsamını yönetilemez biçimde genişletecek diğer siyasi partiler analiz dışında bırakılmıştır. Bu tercih, dışarıda bırakılan partilerin siyasal önemine ilişkin bir değerlendirme değil, araştırmanın amaçlı örnekleme dayalı yöntemsel sınırını göstermektedir.

Araştırmada incelenen veri seti, kamuya açık parti programlarından oluşturulmuştur. Örneklem kapsamındaki siyasi partiler ve incelenen belgeler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Araştırmanın Veri Seti ^a

Parti	İncelenen Doküman	Program Yılı	Erişim Kaynağı	Erişim Tarihi
Adalet ve Kalkınma Partisi	Parti Programı	2001	AK Parti Programı	15.01.2026
Cumhuriyet Halk Partisi	Parti Programı	2025	CHP Parti Programı	15.01.2026
Demokrasi ve Atılım Partisi	Parti Programı	2020	DEVA Partisi Parti Programı	15.01.2026
İYİ Parti	Parti Programı	2017	İYİ Parti Programı	15.01.2026
Milliyetçi Hareket Partisi	Parti Programı	2024	MHP Parti Programı	15.01.2026
Saadet Partisi	Parti Programı	2019	Saadet Partisi Parti Programı	15.01.2026
Yeniden Refah Partisi	Parti Programı	2018	Yeniden Refah Partisi Parti Programı	15.01.2026

^a Araştırmada kullanılan parti programlarına ilgili siyasi partilerin kurumsal internet siteleri üzerinden 15.01.2026 tarihinde erişilmiştir. Program yılı, analiz edilen parti programının kabul veya yayımlanma yılını ifade etmektedir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırma, Türkiye’de farklı ideolojik, siyasal ve toplumsal konumlanmaları temsil eden yedi partinin kurumsal program metinleriyle sınırlandırılmıştır. Bu tercih, gençlik söyleminin yalnızca tek bir siyasal çizgiye ait söylem kalıpları içinde değil, farklı parti gelenekleri arasında karşılaştırmalı biçimde analiz edilmesine imkân sağlamaktadır. Böylece araştırma, gençliğin kimi programlarda siyasal katılım öznesi, kimi programlarda sosyal politika hedefi, kimi programlarda ise değer ve gelecek anlatısının taşıyıcısı olarak nasıl kurulduğunu görünür kılmayı amaçlamaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri seti, örneklem kapsamındaki siyasi partilerin kamuya açık parti programlarından oluşturulmuştur. Program metinlerine partilerin resmî internet siteleri veya açık erişimli dijital kaynaklar üzerinden ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde önce her parti programı bütüncül biçimde okunmuş, ardından gençlik söylemiyle doğrudan veya dolaylı ilişkili bölümler ayrıştırılmıştır. Bu aşamada parti programları, yalnızca belirli kelimelerin geçtiği metin parçaları olarak değil, partilerin gençliği hangi politika alanları, toplumsal roller ve siyasal anlamlar içinde konumlandığını gösteren kurumsal metinler olarak ele alınmıştır.

Bu aşamada “genç”, “gençlik”, “gençler”, “öğrenci”, “üniversite”, “eğitim”, “istihdam”, “girişimcilik”, “teknoloji”, “dijitalleşme”, “katılım”, “temsil”, “spor”, “kültür”, “gelecek”, “değer” ve “kimlik” gibi anahtar kavramların geçtiği bölümler tespit edilmiştir. Ancak analiz yalnızca anahtar kelimelerin sayısal sıklığına dayandırılmamıştır. Çünkü gençlik söylemi kimi programlarda doğrudan “gençlik” başlığı altında yer alırken, kimi programlarda eğitim, istihdam, aile, spor, kültür, teknoloji veya sosyal politika başlıkları içinde dağınık biçimde kurulmaktadır. Bu nedenle gençliğe ilişkin dolaylı söylem alanları da araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri toplama sürecinde doğrudan gençlik ifadeleri ile dolaylı gençlik söylemi birbirinden ayrıştırılmıştır. Doğrudan ifadeler, parti programlarında “genç”, “gençlik”, “gençler” veya “öğrenci” gibi kavramların açıkça kullanıldığı bölümlerden oluşmaktadır. Dolaylı ifadeler ise gençlik kavramı açıkça geçmese bile gençlerle yakından ilişkili eğitim, istihdam, barınma, girişimcilik, dijitalleşme, spor, kültür, sosyal destek, temsil, yurttaşlık ve gelecek tahayyülü gibi politika alanlarını içeren metin parçalarından oluşmaktadır. Bu ayırım, gençlik söyleminin yalnızca açık başlıklar üzerinden değil, parti programlarının farklı politika alanlarına dağılmış söylem yapısı içinde analiz edilmesini sağlamıştır.

Çalışmada seçim beyannameleri, lider konuşmaları, sosyal medya paylaşımları, meclis konuşmaları, gençlik kolları faaliyetleri ve güncel kampanya metinleri veri setine dâhil edilmemiştir. Bu tercih, araştırmanın parti programlarını daha kalıcı, kurumsal ve ideolojik metinler olarak inceleme amacına dayanmaktadır. Seçim beyannameleri ve kampanya metinleri belirli dönemsel siyasal hedefleri yansıtabilirken, parti programları partilerin temel siyasal kimliğini, toplumsal gruplara ilişkin daha genel yaklaşımını ve uzun vadeli politika yönelimlerini göstermesi bakımından bu çalışmanın araştırma sorusuna daha uygun veri kaynağı sunmaktadır.

Parti programlarına dayalı çalışmalarda benzer veri toplama mantığının kullanıldığı görülmektedir. Zengin ve Koç, siyasi parti programlarına partilerin web sayfaları aracılığıyla ulaştıklarını ve verilerin elde edilmesinde doküman incelemesi tekniğinden yararlandıklarını belirtmektedir (Zengin ve Koç, 2022: 1073). Erdem’in çalışmasında da siyasi

parti programları resmî internet sayfalarından indirilmiş, belirlenen anahtar kavramlar üzerinden taranmış ve ilgili alıntılar içerik analizi için ayrıştırılmıştır (Erdem, 2026: 753). Bu araştırmada da veri toplama süreci benzer biçimde yürütülmüş, ancak analiz aile, kent veya turizm gibi politika alanlarına değil, gençliğin siyasal iletişim içindeki özne konumlarına odaklanmıştır.

Veri toplama sürecinin sonunda, her parti programı için gençlik söylemiyle ilişkili doğrudan ve dolaylı metin parçalarından oluşan bir analiz havuzu oluşturulmuştur. Bu metin parçaları daha sonra çalışmanın kavramsal çerçevesinden türetilen kodlama kategorileri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Böylece veri toplama süreci ile veri analizi arasında sistematik bir bağ kurulmuş, parti programlarında gençliğin hangi bağlamlarda, hangi politika alanlarında ve hangi söylemsel konumlarla temsil edildiği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

3.4. Veri Analizi ve Kodlama Süreci

Verilerin analizinde nitel içerik analizi uygulanmıştır. Analiz süreci, kavramsal çerçevede geliştirilen “siyasal özne”, “sosyal politika nesnesi” ve “gelecek/kimlik sembolü” ayrımı temelinde yürütülmüştür. Parti programlarında gençliğe ilişkin ifadeler önce belirlenmiş, ardından bu ifadeler bağlamlarıyla birlikte okunarak tematik kodlara ayrılmıştır. Sezgin’in parti programlarında kent kavramını analiz ettiği çalışmada araştırma soruları, temalar, kategoriler ve kodlar hiyerarşisinin izlenmesi, tematik kodlama sürecinin yöntemsel olarak nasıl yapılandırılabilirliğini göstermektedir (Sezgin, 2024: 229). Bu çalışmada da benzer bir hiyerarşi izlenmiş, araştırma sorusu, kavramsal çerçevede geliştirilen temalar ve bu temalara bağlı kodlar arasında doğrudan ilişki kurulmuştur.

Araştırmada kullanılan kodlama cetveli, kavramsal çerçevede geliştirilen “siyasal özne”, “sosyal politika nesnesi” ve “gelecek/kimlik sembolü” ayrımından hareketle oluşturulmuştur. Kodlar, parti programlarında gençliğe ilişkin ifadelerin yalnızca hangi başlıklar altında yer aldığını değil, gençliğe hangi siyasal anlamların yüklendiğini çözümlemek amacıyla kullanılmıştır. Kodlama cetveli Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Gençlik Söylemi Kodlama Cetveli

Kod	Tema	Kapsam	Analitik Karşılık
K1	Siyasal özne olarak gençlik	Karar alma, yönetime katılım, temsil, demokrasi, siyasal katılım ve aktif yurttaşlık	Gençliğin siyasal süreçlerde söz sahibi, temsil edilen ve karar alma mekanizmalarına katılması beklenen aktör olarak kurulması
K2	Sosyal politika nesnesi olarak gençlik	Burs, barınma, sosyal destek, korunma, gençlik hizmetleri ve sosyal yardım	Gençliğin desteklenecek, korunacak veya hizmet sunulacak hedef kitle olarak konumlandırılması
K3	Eğitim ve insan sermayesi söylemi	Eğitim, üniversite, beceri, mesleki yönlendirme, nitelikli insan gücü ve yaşam boyu öğrenme	Gençliğin kalkınma, beceri üretimi ve nitelikli insan gücüyle ilişkilendirilmesi
K4	İstihdam ve girişimcilik söylemi	Genç işsizliği, üretim, girişimcilik, iş gücü piyasasına katılım ve ekonomik özerklik	Gençliğin üretkenlik, ekonomik bağımsızlık ve emek piyasasına katılım üzerinden tanımlanması
K5	Dijital gelecek ve teknoloji söylemi	Dijitalleşme, teknoloji, yapay zekâ, inovasyon, bilişim ve internet erişimi	Gençliğin teknolojik dönüşümün taşıyıcısı veya dijital geleceğin aktörü olarak kurulması

Kod	Tema	Kapsam	Analitik Karşılık
K6	Değerler ve kimlik söylemi	Milli, manevi, ahlaki, çağdaş, özgürlükçü, demokratik ve üretken gençlik imgeleri	Gençliğin ideolojik, kültürel, ahlaki veya demokratik değer aktarımı üzerinden tanımlanması
K7	Kültür, spor ve sosyal yaşam söylemi	Gençlik merkezleri, spor, kültür, sanat, sosyal faaliyetler ve toplumsal yaşam	Gençliğin sosyal yaşam, kültürel katılım ve bedensel/ruhsal gelişim alanlarında konumlandırılması
K8	Gelecek tahayyülü	Geleceğin teminatı, yarının Türkiye'si, kurucu gençlik, kalkınma, medeniyet vizyonu ve yeni nesil anlatısı	Gençliğin partinin gelecek anlatısının sembolik taşıyıcısı olarak kurulması

Tablo 2’de yer alan kodlar, kavramsal çerçevede geliştirilen özne-nesne-sembol ayırımına göre oluşturulmuştur. Buna göre K1 gençliğin siyasal özne olarak kuruluşunu, K2, K3, K4 ve K7 gençliğin sosyal politika ve hizmet alanlarının muhatabı olarak konumlandırılmasını, K5, K6 ve K8 ise gençliğin dijital, değer temelli ve gelecek odaklı sembolik anlatılar içinde kurulmasını analiz etmeye yöneliktir. Bu sınıflandırma, bulgular bölümünde gençlik söyleminin yalnızca partiler arasında karşılaştırılmasını değil, aynı zamanda gençliğe yüklenen siyasal anlamların niteliğinin de değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Kodlama sürecinde her ifade yalnızca kelime düzeyinde değil, içinde bulunduğu bağlam dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Örneğin gençlikten eğitim ve istihdam başlıkları altında söz edilmesi, gençliğin sosyal politika nesnesi veya insan sermayesi söylemi içinde konumlandırıldığına işaret ederken, karar alma süreçlerine katılım, temsil, gençlerin yönetimde yer alması veya aktif yurttaşlık vurguları gençliğin siyasal özne olarak kurulduğunu göstermektedir. Benzer biçimde gençliğin milli, manevi, çağdaş, özgürlükçü, üretken, dijital veya kalkınmacı gelecek anlatılarıyla birlikte kullanılması, gençliğin değerler, kimlik ve gelecek tahayyülü ekseninde sembolik biçimde konumlandırıldığını göstermektedir.

Kodlama sürecinin daha açık hâle getirilmesi amacıyla doğrudan ve dolaylı ifadeler bağlamlarına göre değerlendirilmiştir. Doğrudan ifadeler, parti programlarında gençlik kavramının açıkça kullanıldığı metin parçalarından oluşurken; dolaylı ifadeler ise gençlik kavramı doğrudan kullanılsa dahi gençleri hedef kitle olarak tanımlayan veya gençlerin eğitim, istihdam, dijitalleşme, siyasal katılım, kültür, spor, sosyal destek ve gelecek beklentilerine yönelik politika önerileri içeren söylemleri kapsamaktadır. Buna karşılık, gençlere özgü bir bağlam taşımayan ve yalnızca genel kamu politikalarına ilişkin eğitim, teknoloji, ekonomi veya gelecek ifadeleri kodlama kapsamına dâhil edilmemiştir. Bu nedenle bazı ifadeler tek bir kodla ilişkilendirilirken, bazı ifadeler birden fazla kodla bağlantılı olarak değerlendirilmiştir. Birden fazla kodla ilişkili ifadelerde metnin geçtiği bağlam ve ifadenin baskın anlamı esas alınmıştır.

Kodlama mantığının daha görünür kılınması için örnek alıntı-kod eşleştirmeleri Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3. Örnek Alıntı-Kod Eşleştirmeleri

Örnek İfade	İlgili Kod	Kodlama Gerekçesi
“Karar süreçlerinin öznesi”	K1	Gençliği siyasal temsil, katılım ve karar alma süreçlerine dâhil olan aktif yurttaş olarak konumlandırmaktadır.
“Gençlik sadece gelecek değil, aynı zamanda bugündür”	K1 / K8	Gençliği hem bugünün siyasal-toplumsal aktörü hem de gelecek tahayyülünün taşıyıcısı olarak kurmaktadır.
“Milli ve manevi değerlerle donanmış gençlik”	K6	Gençliği değer, kimlik ve ahlaki aktarım ekseninde tanımlamaktadır.
“Gençlere burs, barınma ve sosyal destek sağlanması”	K2	Gençliği sosyal destek ve hizmet politikalarının hedef kitlesi olarak konumlandırmaktadır.
“Teknoloji, inovasyon ve dijital dönüşüm alanlarında gençlerin desteklenmesi”	K5	Gençliği teknolojik dönüşüm, dijital gelecek ve yenilikçilik söylemiyle ilişkilendirmektedir.
“Spor, kültür ve sanat faaliyetleriyle gençlerin desteklenmesi”	K7	Gençliği kültürel katılım, sosyal yaşam ve bedensel/ruhsal gelişim alanlarında konumlandırmaktadır.

Araştırmada bilgisayar destekli nitel veri analizi yazılımı kullanılmamıştır. Kodlama işlemi manuel olarak gerçekleştirilmiştir. Bu tercih, veri setinin yönetilebilir büyüklükte olması ve çalışmanın temel amacının nicel sıklık üretmekten çok söylemsel bağlamları yorumlamak olmasıyla ilişkilidir. Bununla birlikte anahtar kavramların görünürlüğünü desteklemek amacıyla metin içi tarama yapılmış, ancak analiz yalnızca frekanslara dayandırılmamıştır. Çünkü bu çalışma açısından asıl önemli olan, gençliğe ilişkin ifadelerin hangi bağlamlarda kullanıldığı ve gençliğin hangi siyasal anlamlar içinde konumlandırıldığıdır.

Parti programları üzerine yapılan önceki çalışmalar, frekans analizi ile içerik analizinin birlikte kullanılabileceğini, ancak nitel yorumun doğrudan metin alıntılarıyla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Erdem’in aile politikaları çalışmasında anahtar kavramlara ilişkin frekans bilgileri sunulmuş ve ilgili kavramların içerikleri örnek alıntılar üzerinden yorumlanmıştır (Erdem, 2026: 754). Sezgin’in kent temalı çalışmasında ise temalar ve kodlar üzerinden parti programlarının farklı politika alanlarındaki vurguları karşılaştırmalı biçimde analiz edilmiştir (Sezgin, 2024: 235). Bu araştırmada da bulgular, yalnızca kavramların varlığına değil, parti programlarından seçilen doğrudan alıntıların bağlamsal yorumuna dayandırılmıştır. Böylece gençlik söyleminin partiler arasında hangi yönlerden farklılaştığı, hangi temalarda yoğunlaştığı ve hangi özne konumları üzerinden kurulduğu açıklanmıştır.

Analizin güvenilirliğini artırmak amacıyla kodlama sürecine ikinci bir bağımsız kodlayıcı dâhil edilmiştir. Bu süreçte öncelikle araştırmanın kavramsal çerçevesinden türetilen K1-K8 kod matrisi iki kodlayıcı tarafından birlikte değerlendirilmiş, kodların kapsamı ve hangi tür ifadelerin hangi temalara dâhil edileceği netleştirilmiştir. Ardından parti programlarında gençlik söylemiyle ilişkili olarak belirlenen metin parçaları iki kodlayıcı tarafından bağımsız biçimde kodlanmıştır. Kodlamalar karşılaştırıldıktan sonra farklılık gösteren sınıflandırmalar yeniden okunmuş, özellikle birden fazla temayla ilişkilenebilen ifadelerde baskın anlam, ifadenin geçtiği bağlam dikkate alınarak belirlenmiştir. Uyuşmazlıklar uzlaşılıyla giderilmiş ve nihai kodlama cetveli bu ortak değerlendirme sonucunda oluşturulmuştur. Bu süreç, kodlama kategorilerinin tutarlılığını, yorumların denetlenebilirliğini ve bulgular bölümünde kullanılacak tematik değerlendirmelerin güvenilirliğini güçlendirmiştir.

Bu çalışmada kodlayıcılar arası uyum Cohen's Kappa gibi sayısal bir katsayıyla ölçülmemiştir. Bu nedenle çalışmada herhangi bir nicel kodlayıcı uyum oranı raporlanmamıştır. Bunun yerine kodlayıcı güvenilirliği, kod kategorilerinin açık biçimde tanımlanması, örnek alıntı-kod eşleştirmelerinin gösterilmesi, iki kodlayıcı tarafından bağımsız kodlama yapılması ve farklılıkların uzlaşılı yoluyla giderilmesi üzerinden sağlanmıştır. Bu tercih, çalışmanın nicel güvenilirlik katsayısı üretmekten çok, nitel içerik analizinde kodlama sürecinin şeffaflığını ve denetlenebilirliğini artırma amacına dayanmaktadır.

3.5. Sınırlılıklar ve Etik Durum

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak çalışma, yalnızca parti programlarıyla sınırlıdır. Seçim beyannameleri, lider konuşmaları, sosyal medya paylaşımları, meclis tutanakları, gençlik kolları faaliyetleri ve medya açıklamaları araştırma kapsamına alınmamıştır. Bu tercih, çalışmanın odağını daraltmak ve parti programlarını kurumsal siyasal iletişim metinleri olarak derinlemesine analiz edebilmek amacıyla yapılmıştır. Parti programlarının resmî ve kurumsal belgeler olması, partilerin temel politika yönelimlerini göstermesi bakımından önemli bir avantaj sağlamakla birlikte, bu metinlerin siyasal pratikteki uygulamaları doğrudan yansıtmayabileceği dikkate alınmalıdır. Kapusozoğlu ve Dursunoğlu'nun çalışmasında da parti programlarının resmî belgeler olmakla birlikte siyasal pratikteki uygulamaları doğrudan yansıtmayabileceği ve yalnızca yazılı belgelerle sınırlı çalışmaların bu bakımdan yöntemsel sınırlılık taşıdığı belirtilmektedir (Kapusozoğlu ve Dursunoğlu, 2025: 263).

Bu sınırlılıkla bağlantılı olarak çalışma, parti programlarının seçmen davranışı üzerindeki doğrudan etkisini ölçmemektedir. Parti programlarının seçmenlerin tamamı tarafından ayrıntılı biçimde okunan veya siyasal tercihleri doğrudan belirleyen metinler olduğu varsayılmamıştır. Bu çalışmada parti programları, siyasi partilerin gençliğe ilişkin resmî, kurumsal ve ideolojik söylemlerini görünür kılan belgeler olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla çalışmanın bulguları, seçmenlerin parti programlarını nasıl algıladığına veya gençlerin bu programlardaki söylemleri nasıl değerlendirdiğine ilişkin bir sonuç üretmemekte, yalnızca parti programlarında gençliğin hangi söylemsel konularla kurulduğunu ortaya koymaktadır.

İkinci sınırlılık, örneklemin yedi siyasi partiyle sınırlandırılmış olmasıdır. Türkiye'de faaliyet gösteren çok sayıda siyasi parti bulunmasına rağmen, tüm parti programlarının incelenmesi bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır. Ayrıca bazı partilerin programlarına erişim güçlüğü bulunabilmekte veya program metinleri araştırma sorusuna uygun ayrıntıda gençlik söylemi içermeyebilmektedir. Bu nedenle araştırma, erişilebilir, karşılaştırılabilir ve gençlik söylemi bakımından analiz edilebilir program metinleri üzerinden yürütülmüştür. Bu tercih, örneklem dışında kalan partilerin siyasal önemine ilişkin bir değerlendirme değil, çalışmanın amaçlı örnekleme dayalı yöntemsel sınırını göstermektedir. Bu nedenle araştırmanın bulguları Türkiye'deki tüm siyasi partilere genellenmemeli, yalnızca çalışma kapsamına alınan yedi partinin kamuya açık parti programları bağlamında değerlendirilmelidir.

Üçüncü sınırlılık, parti programlarının farklı tarihlerde yayımlanmış olmasıdır. Bu nedenle çalışma, aynı seçim dönemine ait vaatleri karşılaştıran bir seçim beyannamesi analizi değildir. Araştırmanın amacı, partilerin yürürlükteki veya kamuya açık kurumsal program metinlerinde gençliği nasıl konumlandığını ortaya koymaktır. Bu nedenle analiz,

seçim kampanyalarının kısa vadeli dili yerine parti programlarının daha kalıcı ve kurumsal söylem düzeyine odaklanmaktadır. Bununla birlikte programların yayımlanma ve güncellenme tarihleri arasındaki farklılık, partilerin gençlik söylemlerinin aynı siyasal dönem bağlamında değerlendirilmesini sınırlandırmaktadır. Bu durum, gelecek araştırmalarda parti programlarının seçim beyannameleri, lider konuşmaları, sosyal medya içerikleri ve gençlik kolları faaliyetleriyle birlikte karşılaştırmalı biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Etik açıdan araştırma, kamuya açık dokümanların incelenmesine dayanmaktadır. Çalışmada insan katılımcılarla görüşme yapılmamış, anket, odak grup, deney veya gözlem gibi kişisel veri toplamayı gerektiren herhangi bir yöntem kullanılmamıştır. Bu nedenle çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Bununla birlikte araştırmada kullanılan parti programları ve akademik kaynaklar kaynakçada gösterilmiş; doğrudan alıntılar, veri seti ve kodlama süreci açık biçimde belirtilerek araştırmanın izlenebilirliği ve akademik şeffaflığı sağlanmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan yedi siyasi partinin programlarında gençlik söyleminin hangi temalar ve özne konumları üzerinden kurulduğu incelenmiştir. Analiz, yöntem bölümünde açıklanan K1-K8 kodlama cetveline göre yürütülmüş, parti programlarında gençliğe ilişkin ifadeler siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü eksenlerinde değerlendirilmiştir. Bulgular, gençliğin tüm parti programlarında önem verilen bir kategori olarak yer aldığını, ancak bu önemin her partide aynı anlam dünyası içinde kurulmadığını göstermektedir. Bazı programlarda gençlik, karar süreçlerine katılması gereken aktif yurttaş ve siyasal özne olarak öne çıkarılırken, bazı programlarda daha çok korunması, eğitilmesi, istihdama hazırlanması ve belirli değerler doğrultusunda yetiştirilmesi gereken bir toplumsal grup olarak konumlandırılmaktadır.

Bulgular bölümünde parti programlarından seçilen kısa ifadeler ve doğrudan alıntılar, kodlama sürecinde ulaşılan tematik değerlendirmeleri desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Bu nedenle aşağıda sunulan analiz, yalnızca kavramların programlarda bulunup bulunmadığına değil, gençliğe ilişkin ifadelerin hangi bağlamlarda yer aldığına, hangi politika alanlarıyla ilişkilendirildiğine ve gençliğe hangi özne konumlarının atfedildiğine dayanmaktadır. Böylece bulgular, frekans temelli bir sıralama yerine, parti programlarında gençlik söyleminin bağlamsal yoğunluğunu ve söylemsel niteliğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Parti programları arasındaki temel ayrışma, gençliğe atfedilen siyasal rolde belirginleşmektedir. CHP, DEVA Partisi ve İYİ Parti programlarında gençlik daha görünür biçimde karar süreçlerine katılan, hak sahibi, değişim üreten ve toplumsal dönüşümde rol alan bir özne olarak kurulmaktadır. AK Parti programında gençlik hem ülkenin dinamizmi ve değişim potansiyeli olarak tanımlanmakta hem de eğitim, sosyal faaliyet, spor, kültür ve korunma politikalarının muhatabı olarak ele alınmaktadır. MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi programlarında ise gençlik söylemi daha belirgin biçimde değer aktarımı, milli-manevi kimlik, ahlaki gelişim, aile, kötü alışkanlıklardan korunma ve toplumsal bütünlük etrafında kurulmaktadır. Bu durum, gençliğin parti programlarında yalnızca demografik bir kategori olmadığını; partilerin ideolojik yönelimlerini, yurttaşlık anlayışlarını ve gelecek tasavvurlarını taşıyan stratejik bir siyasal iletişim alanı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Parti Programlarında Gençlik Söyleminin Tematik Görünümü^b

Parti	K1 Siyasal Özne	K2 Sosyal Politika Nesnesi	K3 Eğitim/ İnsan Sermayesi	K4 İstihdam/ Girişimcilik	K5 Dijital/ Teknoloji	K6 Değerler/ Kimlik	K7 Kültür/Spor/ Sosyal Yaşam	K8 Gelecek Tahayyülü
AK Parti	Var	Güçlü	Güçlü	Var	Sınırlı	Güçlü	Güçlü	Güçlü
CHP	Güçlü	Güçlü	Güçlü	Güçlü	Güçlü	Var	Güçlü	Güçlü
DEVA Partisi	Güçlü	Var	Güçlü	Var	Güçlü	Var	Var	Güçlü
İYİ Parti	Güçlü	Var	Güçlü	Var	Var	Güçlü	Var	Güçlü
MHP	Var	Güçlü	Güçlü	Var	Var	Güçlü	Güçlü	Güçlü
Saadet Partisi	Var	Güçlü	Güçlü	Güçlü	Sınırlı	Güçlü	Var	Güçlü
Yeniden Refah Partisi	Var	Güçlü	Var	Güçlü	Var	Güçlü	Güçlü	Güçlü

^b “Güçlü” ifadesi, ilgili temanın parti programında doğrudan, ayrıntılı ve birden fazla bağlamda işlendiğini; “Var” ifadesi, temanın açık biçimde yer almakla birlikte sınırlı açıklama içerdiğini; “Sınırlı” ifadesi ise temanın dolaylı, dar veya ikincil düzeyde yer aldığını göstermektedir. Değerlendirme frekans sayımına değil; tema yoğunluğu, bağlamsal görünürlük, ilgili ifadenin program içindeki işlevi ve doğrudan alıntılarla desteklenebilirlik ölçütlerine dayanmaktadır. “Güçlü”, “Var” ve “Sınırlı” derecelendirmeleri, iki araştırmacının bağımsız kodlamalarının ardından gerçekleştirilen karşılaştırma ve uzlaşi değerlendirmeleri sonucunda nihai hâline getirilmiştir. Bu nedenle tablo, partiler arasında nicel bir üstünlük sıralaması değil, gençlik söyleminin tematik yoğunluğunu gösteren nitel bir karşılaştırma sunmaktadır.

Tablo 4, gençlik söyleminin parti programlarında farklı ağırlıklarla dağıldığını göstermektedir. CHP ve DEVA Partisi programlarında gençliğin siyasal özne, dijital aktör ve hak sahibi yurttaş olarak kurulması daha belirgindir. İYİ Parti programında gençlik, toplumsal değişimin öncü aktörü ve milli-demokratik değerlerin taşıyıcısı olarak konumlandırılmaktadır. AK Parti programında gençlik hem değişim potansiyeli hem de eğitim, kültür, spor ve sosyal hizmet politikalarının hedef kitlesidir. MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi programlarında ise gençlik daha çok milli-manevi değerler, ahlaki gelişim, aile, toplumsal dayanışma ve korunma söylemiyle birlikte ele alınmaktadır.

4.1. Parti Programlarında Gençliğin Görünürlüğü

Araştırma kapsamındaki parti programları incelendiğinde, gençlik olgusunun bütün metinlerde görünür olduğu, ancak bu görünürlüğü metin içindeki yeri, başlıklandırma biçimi ve ilişkilendirildiği politika alanları bakımından farklılaştığı görülmektedir. Gençliğin program içinde nerede konumlandırıldığı, partilerin gençliğe yüklediği siyasal anlamı ilk aşamada göstermektedir. CHP, gençliği “Özgür, Eşit ve Kurucu Gençlik” başlığı altında bağımsız ve güçlü bir siyasal kategori olarak ele almaktadır (CHP, 2025: 108). DEVA Partisi gençliği “Gençlik” başlığıyla sosyal politikalar içinde görünür kılmakta, ancak gençliği yalnızca geleceğe ait bir kategori olarak değil, bugünün aktif toplumsal aktörü olarak tanımlamaktadır (DEVA Partisi, 2020: 99-100). İYİ Parti programında gençlik, “Toplum” başlığı altında aile, kadın, çocuk ve diğer toplumsal gruplarla birlikte ele alınmakta; gençlik toplumsal değişimin öncü aktörü olarak konumlandırılmaktadır (İYİ Parti, 2017: 23).

AK Parti programında gençlik, sosyal politikalar ve toplumsal gelişim bağlamında değerlendirilmekte, gençlerin ülkenin zenginliği, dinamizmi ve değişim potansiyelinin kaynağı olduğu vurgulanmaktadır (AK Parti, 2001: 63). MHP programında gençlik “Gençlik ve Spor” başlığı altında ele alınmakta, gençlik söylemi eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik, serbest zaman, spor ve milli değerler ekseninde bütüncül biçimde kurulmaktadır (MHP, 2024: 129-132).

Saadet Partisi programında gençlik sosyal kategorilere yönelik politikalar içinde “Genç” başlığı altında yer almakta, gençliğin ülkenin en büyük gücü olduğu, ancak işsizlik, gelecek kaygısı, eğitim ve bağımlılık gibi sorunlarla karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 45-47). Yeniden Refah Partisi programında ise gençlik, ahlak, maneviyat, aile, milli-manevi değerler ve siyasal katılım başlıklarının kesişiminde kurulmaktadır (Yeniden Refah Partisi, 2018: 26-27).

Bu yapısal konumlandırmalar, partilerin gençliği yalnızca yaşa dayalı bir demografik grup olarak görmediğini, aksine kendi ideolojik kimliklerine, kamu politikası önceliklerine ve toplumsal vizyonlarına eklemlenen stratejik bir siyasal iletişim unsuru olarak kullandığını göstermektedir. Gençlik, bazı programlarda hak sahibi ve katılımcı yurttaş olarak öne çıkarken, bazı programlarda eğitim, istihdam ve sosyal destek politikalarının hedefi, bazı programlarda ise milli-manevi değerlerin ve gelecek tasavvurunun taşıyıcısı olarak anlamlandırılmaktadır.

4.2. Siyasal Özne Olarak Gençlik

Gençliğin siyasal özne olarak kurulması, parti programlarında gençlerin yalnızca seçmen veya hizmet alıcısı olarak değil, karar alma, temsil, katılım, denetim ve toplumsal değişim süreçlerinde aktif rol almasıyla ilişkilendirilmektedir. Bu kategori, özellikle CHP, DEVA Partisi ve İYİ Parti programlarında daha güçlü bir görünürlüğe sahiptir.

CHP programı, gençliği doğrudan “kurucu” bir kategori olarak ele alması bakımından dikkat çekmektedir. Programda “Cumhuriyet Halk Partisi, gençleri bugünün ve geleceğin asli ve kurucu unsuru olarak görür” denilmekte, gençlerin umutlarını büyüten, hayallerine alan açan ve onları “karar süreçlerinin öznesi” yapan bir düzen kurulacağı belirtilmektedir (CHP, 2025: 108). Aynı bölümde gençlerin eğitimden siyasete her alanda özgürleşmesinin sağlanacağı, gençleri hak sahibi aktif yurttaşlar olarak güçlendiren bir anlayışın esas alınacağı ifade edilmektedir (CHP, 2025: 108-109). Bu söylemde gençlik, sorunları çözülecek pasif bir kitle değil, demokratik kültürün ve toplumsal dönüşümün kurucu aktörü olarak konumlandırılmaktadır.

DEVA Partisi programında gençliğin siyasal özne olarak kuruluşu, “Gençlik sadece gelecek değil, aynı zamanda bugündür” ifadesiyle açık biçimde ortaya konulmaktadır (DEVA Partisi, 2020: 99). Bu ifade, gençliğin sürekli geleceğe ertelenen bir kategori olmadığını, bugünün siyasal ve toplumsal süreçlerinde söz sahibi olması gereken bir aktör olarak görüldüğünü göstermektedir. Programda gençlerin siyasal kararlara etkin biçimde katılımlarının, sivil toplum çalışmalarında rol almalarının ve ortaöğretimden itibaren sosyal sorumluluk projelerine dâhil edilmelerinin destekleneceği belirtilmektedir (DEVA Partisi, 2020: 100). Bu yönüyle DEVA programı, gençliği yalnızca gençlik politikalarının muhatabı değil, siyasal ve sivil alanın aktif öznesi olarak kurmaktadır.

İYİ Parti programında gençlik, “toplumsal değişimlerin öncü aktörü” olarak tanımlanmaktadır (İYİ Parti, 2017: 23). Programda Ulusal Gençlik Strateji Belgesi’nin gençlik alanındaki uzmanlarla ve katılımcı bir yaklaşımla hazırlanacağı, gençlerin sosyal sorunlarının çözümünde yine gençlerin aktif rol almasının sağlanacağı ifade edilmektedir (İYİ Parti, 2017: 23). Programın hedefler bölümünde yer alan “kadın ve gençliği hayatın her alanının öznesi haline getirmek” ifadesi ise gençliğin yalnızca sosyal politika nesnesi değil, toplumsal ve siyasal yaşamın kurucu aktörü olarak düşünüldüğünü göstermektedir (İYİ Parti, 2017: 65).

AK Parti programında gençliğin siyasal özne olarak kuruluşu, daha çok ülke yönetimine katılım ve kurumsal siyaset kanalları üzerinden görünür hâle gelmektedir. Programda gençlerin ülkenin zenginliği, dinamizmi ve değişim potansiyelinin kaynağı olduğu belirtildikten sonra, gençlerin ülke yönetimine her platformda katılımının sağlanacağı, bu amaçla siyaset okulları ve gençlik derneklerinin destekleneceği ifade edilmektedir (AK Parti, 2001: 63). Bu söylem, gençliği yönetime katılması gereken bir aktör olarak tanımaktadır. Ancak CHP ve DEVA'daki hak, özgürlük ve aktif yurttaşlık merkezli sivil katılım dilinden farklı olarak AK Parti programında katılım, daha çok siyaset okulları, gençlik dernekleri ve kurumsal mekanizmalar aracılığıyla çerçevelenmektedir.

MHP programında gençliğin siyasal özne olarak konumlandırılması daha sınırlı ve kurumsal düzeydedir. Programda üniversite öğrencilerinin kendileriyle ilgili kararlara katılımını sağlayacak platformlar oluşturulacağı, okul yönetimi, öğretim elemanı ve öğrenci arasındaki diyalogu güçlendirecek mekanizmaların geliştirileceği belirtilmektedir (MHP, 2024: 131). Bu ifade, gençliği karar süreçlerine dâhil eden bir yön taşımaktadır. Ancak MHP programında gençlik söyleminin ana eksenini siyasal katılımdan çok eğitim, milli değerler, sosyal ihtiyaçlar, korunma ve gençlik sorunlarının bütüncül çözümü üzerine kuruluudur.

Saadet Partisi programında gençliğin siyasal özne olarak kuruluşu, doğrudan temsil veya karar alma mekanizmaları üzerinden değil, düşünme, sorgulama, hak ve hürriyetler, toplumsal sorumluluk ve üretkenlik üzerinden kurulmaktadır. Programda gençlik politikasının “düşünmeyi ve sorgulamayı merkeze alan” bir anlayışla oluşturulacağı, gençliğin insanlığın gerçek problemlerine çözüm ve fayda üretmesinin hedeflendiği ifade edilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 45). Bu yönüyle Saadet Partisi programında gençlik, siyasal karar süreçlerine kurumsal olarak katılan bir özne olmaktan çok, ahlaki sorumluluk taşıyan ve toplumsal sorunlara çözüm üretmesi beklenen bir aktör olarak konumlandırılmaktadır.

Yeniden Refah Partisi programında gençliğin siyasal özne olarak kuruluşu, gençlerin parti içinde aktif siyasete katılmaları üzerinden görünürleşmektedir. Programda gençlerin parti içinde aktif siyasette rol almalarının ve siyasetle ilgilenmelerinin teşvik edileceği, siyasi çalışmalar yaparak milletin maddi ve manevi kalkınmasına katkı sunmalarına imkân verileceği ve “siyaset gençleştirilecektir” ifadesine yer verildiği görülmektedir (Yeniden Refah Partisi, 2018: 26-27). Bu ifade, gençliği partinin siyasal kadro yenilenmesi ve toplumsal kalkınma hedefiyle ilişkilendirmektedir. Ancak programın genelinde gençlik söyleminin merkezi, siyasal katılımdan çok ahlak, maneviyat, aile, toplumsal barış ve korunma politikalarıdır.

Genel olarak K1 teması altında partilerin gençliğin katılımını tümüyle dışlamadığı görülmektedir. Fakat katılımın anlamı partilere göre değişmektedir. CHP ve DEVA Partisi gençliği hak sahibi aktif yurttaş ve karar süreçlerinin öznesi olarak kurarken, İYİ Parti gençliği toplumsal değişimin öncü aktörü olarak tanımlamaktadır. AK Parti ve Yeniden Refah Partisi'nde gençliğin siyasal katılımı daha çok kurumsal siyaset, parti içi faaliyet ve ülke yönetimine dâhil olma üzerinden kurulmaktadır. MHP ve Saadet Partisi'nde ise gençliğin özne oluşu daha sınırlı, değer, eğitim, sosyal sorun ve korunma söylemi daha belirgindir.

4.3. Sosyal Politika Nesnesi Olarak Gençlik

Siyasi parti programlarında gençliğin en görünür olduğu düzlemlerden biri sosyal politika alanıdır. Bu temada gençlik, karar alan bir öznenen ziyade burs, barınma, maddi yardım, sosyal destek, bağımlılıkla mücadele, gençlik merkezleri, spor ve korunma gibi hizmetlerin doğrudan yararlanıcısı olarak kurgulanmaktadır. Bu durum gençliği bütünüyle edilgenleştirmemektedir, ancak partilerin gençliğe ilişkin siyasal tahayyülünde sosyal devletin, aile kurumunun, eğitimin ve koruyucu kamu politikalarının önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

CHP programında sosyal politika nesnesi olarak gençlik, hak temelli bir sosyal devlet diliyle kurulmaktadır. Programda gençlerin temel ihtiyaçlarının ve kamusal haklarının piyasanın insafına bırakılmayacağı belirtilmekte, eğitim, istihdam, barınma ve sosyal katılım alanlarında kamusal güvencelerin güçlendirileceği ifade edilmektedir (CHP, 2025: 109-110). Eğitim desteklerinin borçlandırma yaklaşımıyla planlanmayacağı, burs ve kredi olanaklarının ihtiyaç ve başarı odaklı olacağı, gençlerin yaşam giderlerini karşılayacak düzeye çıkarılacağı ve kamu yurtlarının kapasitesi ile niteliğinin artırılacağı belirtilmektedir (CHP, 2025: 110-111). Bu söylem, gençliği yalnızca yardım edilecek bir grup olarak değil, sosyal hakları güvence altına alınması gereken bir yurttaş kategorisi olarak kurmaktadır.

AK Parti programında gençliğe yönelik sosyal politika söylemi gençlik merkezleri, sivil toplum, özel sektör ve yerel yönetimlerle iş birliği, kırsal kesim ve varoşlarda yaşayan gençlerin sorunlarına özel önem verilmesi, engelli gençlerin sportif ve sosyal etkinliklere katılımı ve başarılı gençlere eğitim/iş imkânı sağlanması üzerinden kurulmaktadır (AK Parti, 2001: 63-64). Programda özellikle kırsal kesimlerde ve varoşlarda yaşayan gençlerin gelişimine ve sorunlarının çözümüne özel önem verileceği belirtilmektedir (AK Parti, 2001: 64). Bu yaklaşım, gençlik politikalarının mekânsal ve sosyo-ekonomik eşitsizliklerle ilişkili olarak düşünüldüğünü göstermektedir. Bununla birlikte programda gençlerin ruhsal, bedensel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyen alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklardan korunması da devletin sorumluluk alanı içinde ele alınmaktadır (AK Parti, 2001: 64). Böylece gençlik hem desteklenecek hem de korunacak bir toplumsal grup olarak tanımlanmaktadır.

MHP programında sosyal politika boyutu daha bütüncül bir yapıya sahiptir. Programda gençlerin eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik ve serbest zamanlarının değerlendirilmesiyle ilgili ihtiyaçlarının karşılanmasının esas olduğu belirtilmektedir. Gençlik sorunlarına ekonomik, toplumsal, kültürel ve psikolojik yönleriyle yaklaşılabileceği; sosyolog, psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarından yararlanılacağı ifade edilmektedir (MHP, 2024: 131). Ayrıca burs, kredi ve barınma imkânlarının geliştirileceği belirtilmektedir (MHP, 2024: 131). Bu söylem, gençliği yalnızca ekonomik desteklerle değil, psikolojik, kültürel ve sosyal ihtiyaçlarıyla birlikte ele alan çok boyutlu bir politika nesnesi olarak kurmaktadır.

Saadet Partisi programında gençlik, sosyal politika nesnesi olarak fırsat eşitsizliği, eğitim desteği, işsizlik, gelecek kaygısı, aile kurma güçlükleri, madde ve teknoloji bağımlılığı gibi sorun alanları üzerinden ele alınmaktadır. Programda gençlerin sosyal yaşama ve topluma adapte olabilmeleri için fırsat eşitliğinin tesis edileceği, her gence eğitimin her kademesinde yeterli destek sağlanacağı ve eğitimden yoksun hiçbir genç kalmayacağı belirtilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 46). “Gençlerimizin öncelikli problemini işsizlik, dolayısıyla gelecek kaygısı oluşturmaktadır” ifadesi ise gençlik politikasının ekonomik boyutunu doğrudan görünür kılmaktadır (Saadet Partisi, 2019: 46). Bu nedenle Saadet Partisi

programında gençlik hem sosyal destek hem de ekonomik üretime katılım bakımından merkezi bir politika alanı olarak kurulmaktadır.

Yeniden Refah Partisi programında sosyal politika söylemi, gençlerin eğitim ve sağlık imkânlarından mahrum kalmaması, evlilik, ev ve araba edinme süreçlerinde devlet katkısı sağlanması, spor yapma imkânlarının artırılması, zararlı alışkanlıklarla mücadele ve uyuşturucu bağımlısı gençlerin topluma kazandırılması üzerinden şekillenmektedir. Programda “Hiçbir gencimiz ekonomik sebeplerle eğitim ve sağlık imkânından mahrum kalmayacaktır” denilmekte, ayrıca gençlerin evliliklerinde, ev ve araba edinmelerinde bir defaya mahsus devlet katkısı sağlanacağı belirtilmektedir (Yeniden Refah Partisi, 2018: 26-27. Bu yaklaşımda gençlik, aile kurma, ekonomik hayata geçiş, sağlık, eğitim ve ahlaki korunma süreçlerinde desteklenmesi gereken bir toplumsal kesim olarak tanımlanmaktadır.

4.4. Eğitim, İstihdam ve Dijital Gelecek Söylemi

Eğitimden iş gücü piyasasına geçiş, genç işsizliği, girişimcilik ve teknolojik dönüşüm, parti programlarında gençlik söyleminin en yoğunlaştığı alanlardan biridir. Bu başlık altında gençlik yalnızca eğitim gören bir kuşak olarak değil, ülkenin insan sermayesi, üretim kapasitesi, ekonomik kalkınma ve dijital dönüşüm potansiyeliyle ilişkilendirilmektedir.

AK Parti programında gençliğe yönelik eğitim söylemi, nitelikli eğitim, sosyal faaliyetler, kültürel gelişim ve özel yeteneklerin desteklenmesi üzerinden kurulmaktadır. Programda gençlerin gelişmiş ülkelerin standartlarında semt kütüphaneleriyle okuma alışkanlıklarının güçlendirileceği, bilimsel, sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılımlarının destekleneceği, uluslararası yarışmalara ve faaliyetlere katılan başarılı gençlere özel eğitim ve iş imkânları sağlanacağı belirtilmektedir (AK Parti, 2001: 63-64). Ayrıca kendi işini kurmak isteyen girişimci gençlerin destekleneceği ifade edilmektedir (AK Parti, 2001: 64). Bu yaklaşım, gençliği hem kültürel gelişim hem de insan sermayesi üretimi açısından ele almaktadır.

CHP programında eğitim, istihdam ve girişimcilik söylemi daha sistematik bir sosyal devlet ve kalkınma vizyonu içinde yer almaktadır. Gençlerin nitelikli eğitime, yaratıcı alanlara ve kolektif girişimcilik olanaklarına erişiminin kamusal planlamayla sağlanacağı belirtilmektedir. Programda gençlerin kendi şehirlerinde istihdama ve sosyal güvenceye kavuşması, kamu güvenceli staj ve ilk iş programları, erken istihdam destekleri, sosyal girişimcilik ve genç girişimciliğine yönelik fonlar birlikte ele alınmaktadır (CHP, 2025: 109-110). Bu nedenle CHP programında gençlik yalnızca eğitilecek bir kuşak değil, üretim temelli kalkınma modelinin taşıyıcı aktörlerinden biri olarak kurulmaktadır.

DEVA Partisi programında eğitim ve istihdam söylemi, özellikle dijital ekonomi ve geleceğin meslekleriyle bağlantılıdır. Programda geleceğin mesleklerinin belirlenmesi, mesleki eğitim müfredatının buna göre güncellenmesi, öğrencilere taşınabilir beceriler kazandırılması, teknoloji ve bilişim liseleriyle gençlerin yazılım, kodlama ve teknoloji alanlarında meslek sahibi olmalarının sağlanması öne çıkmaktadır (DEVA Partisi, 2020: 46). Gençlik bölümünde ise gençlerin çalışma hayatıyla erken yaşta tanışmasını sağlayacak iş modelleri geliştirileceği belirtilmektedir (DEVA Partisi, 2020: 100). Böylece DEVA programında gençlik, dijital ekonomiyle uyumlu insan sermayesi ve üretken birey söylemi içinde konumlandırılmaktadır.

İYİ Parti programında eğitim ve istihdam söylemi, Ulusal Gençlik Strateji Belgesi üzerinden bütüncül bir politika planlamasıyla ilişkilendirilmektedir. Programda gençliğin eğitiminden istihdamına, sosyal gelişiminden ruhsal gelişimine, sportif yaklaşımından sağlıklı birey olarak toplumsal hayata katılımına kadar farklı alanlarda kurumların görev ve sorumluluklarının belirleneceği ifade edilmektedir. Gençlerin bilim, teknoloji, spor ve kültürde öncü rol almaları için destekleneceği, uluslararası iş gücü piyasasında yer almaları için özel destek programları oluşturulacağı belirtilmektedir (İYİ Parti, 2017: 23). Bu yaklaşım, gençliği ulusal kalkınma ve uluslararası rekabet kapasitesi açısından stratejik bir insan sermayesi olarak görmektedir.

Saadet Partisi programında eğitim ve istihdam söylemi daha eleştirel bir zemine oturmaktadır. Program, sınav sistemleri, gelecek kaygısı, şahsi menfaatler ve sürekli tetiklenen hazların gençleri gerçek problemlerden uzaklaştırdığını belirtmekte, eğitimin merkezine sınavların değil, yeteneklerin ve eğilimlerin önceden tespit edilmesinin alınacağını ifade etmektedir. Genç işsizliğinin yüksek olduğu bir ülkede güçlü, bağımsız ve reel bir ekonomiden söz edilemeyeceği vurgulanmakta, ara eleman ve alanında uzman birey yetiştirilmesine yönelik adımlar atılacağı belirtilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 46). Bu bulgu, Saadet Partisi programında gençlik meselesinin eğitim sistemi eleştirisi ve üretime katılım üzerinden kurgulandığını göstermektedir.

Yeniden Refah Partisi programında istihdam ve girişimcilik söylemi, gençlerin ticarete atılması, ihracat ve ithalat alanlarında devlet destekli eğitimler verilmesi ve 30 yaş altı genç girişimcilerin vergi muafiyetiyle desteklenmesi gibi somut öneriler üzerinden şekillenmektedir. Programda ilk defa ticarete atılan 30 yaş ve altındaki gençlerin kurdukları şirketlerin iki yıl süreyle vergiden muaf tutulacağı belirtilmektedir (Yeniden Refah Partisi, 2018: 26-27). Bu yaklaşım, gençliği ahlaki ve manevi değerlerle yetiştirilecek bir kuşak olarak tanımlarken aynı zamanda ekonomik girişimcilik ve üretim alanına dâhil edilecek bir aktör olarak da görmektedir.

Dijitalleşme ve teknoloji başlığı, parti programlarında gençlik söyleminin güncel siyasal iletişim boyutunu oluşturmaktadır. Ancak partiler bu alanı aynı biçimde ele almamaktadır. DEVA Partisi programında gençlerin hızla gelişen teknolojilere ve dijital platformlara erişiminin kolaylaştırılacağı, dijital okuryazarlık eğitiminin temel eğitim olarak verileceği, gençlerin interneti güvenli ve ücretsiz kullanmasının sağlanacağı belirtilmektedir. Sosyal medya ise gençlerin kendini ifade ettiği güçlü bir mecra olarak tanımlanmakta ve bu alandaki ifade özgürlüğü engellerinin kaldırılacağı ifade edilmektedir (DEVA Partisi, 2020: 100). Burada dijital alan, gençliğin hem beceri kazanacağı hem de kamusal söz üreteceği bir siyasal iletişim alanı olarak kurulmaktadır.

CHP programında dijitalleşme, kamusal hak ve kalkınma perspektifiyle ilişkilendirilmektedir. Programda gençlerin teknolojiye erişiminin bir imtiyaz değil kamusal hak olarak görüldüğü, gençlerin dijital çağda üreten, yöneten ve dönüştüren kalkınma gücü olacağı belirtilmektedir. Ayrıca gençlerin dijital, yeşil ve yaratıcı ekonomi alanlarında istihdam edilmesine yönelik platformlar ve girişimcilik destekleri programın gençlik bölümünde yer almaktadır (CHP, 2025: 109-110). Bu söylem, gençliği dijital dönüşümün pasif kullanıcısı değil, üretici ve dönüştürücü aktörü olarak konumlandırmaktadır.

MHP programında teknoloji ve dijital alan daha çok risk yönetimi perspektifiyle ele alınmaktadır. Programda gençliğin sosyal medyanın olumsuz etkisi ile internet ve teknoloji kullanımına bağlı dijital risklere karşı korunması için eğitim, bilgilendirme ve teknoloji okuryazarlığı çalışmalarına önem verileceği belirtilmektedir (MHP, 2024: 132). Bu söylem, dijitalleşmeyi gençliğin kendini ifade ettiği bir kamusal alan olmaktan çok, gençlerin korunması gereken riskli bir çevre olarak kurmaktadır. Saadet Partisi programında da dijitalleşme daha sınırlı biçimde ve teknoloji bağımlılığı üzerinden görünür olmaktadır. Programda madde ve teknoloji bağımlılığıyla mücadeleye öncelik verileceği, bağımlı gençlerin sosyal yaşama katılımını sağlayacak rehabilitasyon hizmetlerinin artırılacağı belirtilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 46-47).

4.5. Değerler, Kimlik ve Gelecek Tahayyülünde Gençlik

Parti programlarında gençlik yalnızca bugünkü sorunların muhatabı değil, partilerin gelecek tasavvurunun taşıyıcısıdır. Bu nedenle gençlik söylemi çoğu programda değerler, kimlik, milli-manevi yönelim, demokratik yurttaşlık, çağdaşlık, üretkenlik, kalkınma ve toplumsal dönüşüm anlatılarıyla birlikte kurulmaktadır.

AK Parti programında gençlik, Türkiye'nin dinamizmi ve değişim potansiyeliyle ilişkilendirilmekte, genç nüfusa sahip olmak büyük bir imkân olarak tanımlanmaktadır. Programda gençliğin geçmişte iyi eğitilmediği, işsiz bırakıldığı, enerjisinin bastırıldığı ve zaman zaman tehlike unsuru olarak görüldüğü belirtilmekte, buna karşılık gençlerin özgür düşünceli, sorgulayan, kendi başına karar verebilen, donanımlı ve yetenekli bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir (AK Parti, 2001: 63). Bu söylem, gençliği hem geçmişin ihmal edilmiş aktörü hem de geleceğin kalkınma ve değişim potansiyeli olarak kurmaktadır.

CHP programında gençlik, partinin yeni düzen, güçlü yurttaşlık ve demokratik gelecek tahayyülünün merkezindedir. "Özgür, Eşit ve Kurucu Gençlik" başlığı, gençliği yalnızca korunacak veya desteklenecek bir kitle olarak değil, Cumhuriyet'in ikinci yüzyılında yeni toplumsal sözleşmenin kurucu unsurlarından biri olarak konumlandırmaktadır. Programda gençlerin kimliği, inancı ve yaşam tarzı ne olursa olsun eşit haklara sahip olması, bilimsel düşünce ve çoğulculuk temelinde eğitimden siyasete her alanda özgürleşmesi hedeflenmektedir (CHP, 2025: 108-109). Bu bulgu, CHP programında gençlik söyleminin sosyal demokrat, hak temelli ve çoğulcu bir yurttaşlık anlayışıyla kurulduğunu göstermektedir.

DEVA Partisi programında gençlik, özgür, adil ve demokratik Türkiye idealinin güvencesi olarak tanımlanmaktadır. Gençlerin özgüveni yüksek, geleceğe güvenle bakan, dünyayla entegre olmuş ve üretken bireyler olması hedeflenmektedir (DEVA Partisi, 2020: 99-100). DEVA programının gençliği "bugün" vurgusuyla tanımlaması, gençliği sürekli ertelenen bir gelecek kuşağı olmaktan çıkararak mevcut siyasal ve toplumsal alanın aktörü haline getirmektedir.

İYİ Parti programında gençlik, milli varlığın korunması ve geliştirilmesi, bağımsızlığın devamı, toplumsal değişim ve gelecek çalışmalarıyla ilişkilendirilmektedir. Programda gençlerin milli ve manevi değerlere, Atatürk ilkelerine, hür düşünceye, bilim ve teknoloji çağının gereklerine, ahlaki ve demokratik değerlere sahip bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir (İYİ Parti, 2017: 23). Bu söylem, gençliği hem milli-demokratik değerlerin taşıyıcısı hem de toplumsal

değişimin öncü aktörü olarak kurmaktadır. Programın sonunda yer alan “kadın ve gençliği hayatın her alanının öznesi haline getirmek” hedefi, bu değer söylemini siyasal özneleşme iddiasıyla birleştirmektedir (İYİ Parti, 2017: 65).

MHP programında değerler ve kimlik söylemi daha belirgin bir milli bütünlük ve kültürel süreklilik ekseninde kurulmaktadır. Programda gençliğin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı hedefleyen unsurlara karşı milli değerlerle donanımlı olarak yetiştirileceği, yurt dışındaki Türk gençliğinin kültürel yabancılaşmadan korunacağı, Türk dünyası gençliğinin katılımıyla ortak kültür ve gençlik programlarının destekleneceği belirtilmektedir (MHP, 2024: 132). Spor politikası da bu değer aktarımının parçası olarak düşünülmekte, sporda başarı kadar sevgi, ahlak, disiplin, azim ve gayret gibi erdemlerin de milli spor politikasının esasını oluşturduğu ifade edilmektedir (MHP, 2024: 131-132). Bu bulgu, MHP programında gençliğin siyasal iletişim açısından bir gelecek aktörü olmaktan çok, milli kimliğin, kültürel sürekliliğin ve devlet-millet bütünlüğünün taşıyıcısı olarak kurulduğunu göstermektedir.

Saadet Partisi programında gençlik, ahlak, maneviyat, sorumluluk ve üretkenlik ekseninde tanımlanmaktadır. Programda “Genç, bir ülkenin en büyük gücüdür” ifadesiyle gençliğin stratejik önemi vurgulanmakta, ancak genç nüfusun iyi değerlendirilemediğinde eğitilemeyen, istihdam edilemeyen ve küresel niteliklerle donatılamayan bir yüke dönüşebileceği belirtilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 45). Programda ahlak ve maneviyatı önceleyen, kendine, çevresine ve dünyaya karşı sorumluluklarını bilen bir gençliğin ülkenin geleceğine ışık olacağı ifade edilmektedir (Saadet Partisi, 2019: 46). Bu söylem, gençliği hem potansiyel güç hem de doğru yönlendirilmediğinde toplumsal sorunların taşıyıcısı olabilecek kırılgan bir kategori olarak konumlandırmaktadır.

Yeniden Refah Partisi programında gençlik, açık biçimde ahlak, maneviyat, aile, milli ve manevi değerler ve “Yeniden Büyük Türkiye” hedefiyle ilişkilendirilmektedir. Programda gençlerin nefis terbiyesi, önce ahlak ve maneviyat, hakkı üstün tutma, tarihi ve kültürel değerlerle barışıklık, aile mefhumunun önemini özümseme, devletine ve milletine sadakat, toplumsal barış ve kardeşlik ruhu gibi değerlerle yetiştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. “Gençler geleceğimizdir. Ahlaklı ve manevi değerlerine bağlı gençler bu ülkenin en değerli varlığıdır” ifadesiyle gençlik, partinin gelecek anlatısının temel taşıyıcısı olarak kurulmaktadır (Yeniden Refah Partisi, 2018). Bu yönüyle Yeniden Refah Partisi programında gençlik, siyasal katılım kadar değer aktarımı ve milli-manevi gelecek inşası üzerinden anlamlandırılmaktadır.

4.6. Özne, Nesne ve Sembol Arasında Gençlik Söyleminin Genel Değerlendirmesi

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, parti programlarında gençlik söyleminin üç ana düzlemde kurulduğu görülmektedir. İlk düzlem, gençliğin siyasal özne olarak tanımlandığı katılım ve temsil söylemidir. Bu söylem, özellikle CHP, DEVA Partisi ve İYİ Parti programlarında daha güçlüdür. CHP gençliği karar süreçlerinin öznesi, DEVA Partisi bugünün aktif yurttaşı, İYİ Parti ise toplumsal değişimin öncü aktörü olarak tanımlamaktadır. AK Parti ve Yeniden Refah Partisi programlarında da gençliğin siyasal katılımına ilişkin ifadeler bulunmakla birlikte, bu ifadeler daha çok siyaset okulları, gençlik dernekleri, parti içi siyaset veya ülke yönetimine kurumsal katılım üzerinden kurulmaktadır. MHP ve Saadet Partisi programlarında ise gençliğin siyasal özne oluşu daha sınırlı, eğitim, değer, sosyal sorun ve korunma söylemi daha belirgindir.

İkinci düzlem, gençliğin sosyal politika nesnesi olarak kurulmasıdır. Tüm parti programlarında gençlerin eğitim, istihdam, barınma, burs, spor, kültür, sosyal destek ve korunma gibi alanlarda desteklenmesi gerektiği kabul edilmektedir. Ancak bu kabulün dili farklılaşmaktadır. CHP bunu hak temelli sosyal devlet ve kamusal güvence diliyle, AK Parti hizmet, gençlik merkezi, yerel yönetim ve sivil toplum iş birliğiyle, MHP bütüncül sosyal ihtiyaçlar ve milli değerlerle, Saadet Partisi fırsat eşitsizliği, işsizlik ve gelecek kaygısıyla, Yeniden Refah Partisi ise aile, evlilik, ahlak, maneviyat ve ekonomik destekle ilişkilendirmektedir. Bu farklılaşma, gençliğin yalnızca sosyal politikaların nesnesi olmadığını, aynı zamanda her partinin ideolojik ve kurumsal önceliklerini yansıtan bir söylem alanı olduğunu göstermektedir.

Üçüncü düzlem, gençliğin gelecek/kimlik sembolü olarak kurulmasıdır. Bütün programlarda gençlik, doğrudan ya da dolaylı biçimde gelecek, kalkınma, medeniyet, demokratikleşme, milli varlık, özgür toplum, üretken ekonomi veya toplumsal değişim anlatısının taşıyıcısıdır. Ancak burada da belirgin bir ayrım vardır. CHP ve DEVA Partisi programlarında gelecek söylemi özgürlük, eşitlik, demokratik katılım ve dijital dönüşüm ekseninde kurulurken, İYİ Parti programında milli varlık, Atatürk ilkeleri, hür düşünce ve demokratik değerler birlikte kullanılmaktadır. AK Parti programında gençlik, ülkenin dinamizmi ve değişim potansiyeli olarak tanımlanmaktadır. MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi programlarında ise gelecek söylemi daha çok milli-manevi değerler, ahlak, aile, kültürel süreklilik ve toplumsal dayanışma üzerinden kurulmaktadır.

Bu bulgular, araştırmanın temel sorusu olan “gençlik siyasal özne mi, politika nesnesi mi?” sorusuna tek boyutlu bir cevap verilemeyeceğini göstermektedir. Parti programlarında gençlik aynı anda hem özne hem nesne hem de semboldür. Gençlik, bir yandan karar süreçlerine katılması, siyasette rol alması, dijital alanda kendini ifade etmesi ve toplumsal değişimi yönlendirmesi beklenen bir siyasal aktör olarak kurulmaktadır. Diğer yandan eğitim, istihdam, barınma, sağlık, spor, kültür, bağımlılıkla mücadele ve sosyal destek politikalarının hedef kitlesi olarak konumlandırılmaktadır. Üçüncü olarak da partilerin gelecek tasavvurlarını meşrulaştıran, ideolojik sürekliliği taşıyan ve toplumsal dönüşüm vaadini temsil eden sembolik bir figür hâline gelmektedir.

Dolayısıyla parti programları, gençliği yalnızca “gençlere yönelik vaatler” düzeyinde ele almamakta, gençliği, partilerin siyasal kimliğini, devlet-toplum ilişkisine bakışını, yurttaşlık anlayışını ve gelecek tahayyülünü görünür kılan stratejik bir söylem alanına dönüştürmektedir. Bu nedenle gençlik söylemi, siyasal iletişim açısından parti programlarının en önemli kurumsal göstergelerinden biridir. Gençlik üzerinden kurulan her ifade, aynı zamanda partinin nasıl bir toplum, nasıl bir yurttaş ve nasıl bir gelecek istediğine dair ipuçları taşımaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, Türkiye’de siyasi parti programlarında gençlik söyleminin hangi temalar ve özne konumları üzerinden kurulduğunu incelemiştir. Araştırmanın hareket noktası, parti programlarının yalnızca politika vaatlerini sıralayan metinler olmadığı, partilerin topluma, yurttaşlığa, kuşaklara ve geleceğe ilişkin siyasal tasavvurlarını görünür kılan kurumsal siyasal iletişim belgeleri olduğudur. Bu nedenle gençlik söylemi, çalışmada yalnızca gençlere yönelik vaatler

düzeyinde değil, gençliğin siyasal özne, sosyal politika nesnesi ve gelecek/kimlik sembolü olarak nasıl konumlandırıldığı üzerinden değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, gençliğin incelenen bütün parti programlarında görünür bir kategori olduğunu, ancak bu görünürlüğün partiler arasında farklı siyasal anlamlar taşıdığını göstermektedir. Gençlik kimi programlarda karar süreçlerine katılması gereken aktif yurttaş, kimi programlarda eğitim, istihdam, barınma, spor ve sosyal destek politikalarının muhatabı, kimi programlarda ise milli, manevi, demokratik, çağdaş, üretken veya dijital gelecek tahayyülünün taşıyıcısı olarak kurulmaktadır. Bu sonuç, çalışmanın temel sorusu olan “gençlik geleceğin öznesi mi, politika nesnesi mi?” sorusuna tek yönlü bir cevap verilemeyeceğini göstermektedir. Parti programlarında gençlik çoğu zaman aynı anda hem özne hem nesne hem de semboldür.

Bulguların ortaya koyduğu temel ayrım, gençliğin siyasal katılım ve yurttaşlık düzleminde nasıl konumlandırıldığıyla ilgilidir. CHP, DEVA Partisi ve İYİ Parti programlarında gençlik daha belirgin biçimde hak sahibi yurttaş, karar süreçlerine katılması gereken aktör ve toplumsal değişimin öznesi olarak kurulmaktadır. AK Parti programında gençlik, ülkenin dinamizmi ve değişim potansiyeli olarak tanımlanmakta, ancak aynı zamanda eğitim, kültür, spor, gençlik merkezleri ve korunma politikalarının muhatabı olarak ele alınmaktadır. MHP, Saadet Partisi ve Yeniden Refah Partisi programlarında ise gençlik söylemi daha güçlü biçimde milli-manevi değerler, ahlaki gelişim, aile, toplumsal sorumluluk, kültürel süreklilik ve korunma temalarıyla ilişkilendirilmektedir. Bu farklılaşma, gençlik söyleminin partilerin ideolojik yönelimlerini, yurttaşlık anlayışlarını ve devlet-toplum ilişkisine bakışlarını görünür kılan önemli bir siyasal iletişim alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın önemli sonuçlarından biri, gençliğin parti programlarında sıklıkla yüceltilmesine rağmen bu yüceltmenin her zaman siyasal özneleşme anlamına gelmemesidir. Gençler program metinlerinde çoğu zaman ülkenin geleceği, kalkınmanın taşıyıcısı, milli değerlerin devamı veya dijital dönüşümün aktörü olarak sunulmaktadır. Ancak gençliğin sembolik olarak olumlanması, gençlerin karar alma süreçlerine gerçek anlamda dâhil edildiği anlamına gelmemektedir. Bazı programlarda gençler hak sahibi yurttaşlar olarak konumlandırılırken, bazı programlarda daha çok ideolojik sürekliliğin, değer aktarımının veya koruyucu sosyal politikaların nesnesi olarak ele alınmaktadır. Bu durum, Lüküslü’nün gençlerin geleneksel siyasal yapılara mesafesinin doğrudan apolitiklik olarak okunmaması gerektiğine ilişkin değerlendirmesiyle ve Şenaslan’ın gençliğin kimi dönemlerde tehdit, kimi dönemlerde kaynak olarak kurulduğuna dair tespitiyle birlikte düşünüldüğünde daha anlamlı hâle gelmektedir (Lüküslü, 2011: 48; Şenaslan, 2019: 39-40).

Araştırmanın bir diğer sonucu, gençliğin parti programlarında çoğu zaman “gelecek” kavramıyla birlikte düşünülmesidir. Ancak gelecek söylemi, partiler arasında farklı anlamlar kazanmaktadır. Bazı programlarda gelecek, özgürlük, eşitlik, dijital dönüşüm, katılım ve demokratikleşme üzerinden kurulurken, bazı programlarda milli varlık, manevi değerler, aile, kültürel süreklilik, ahlak ve medeniyet tasavvuru üzerinden inşa edilmektedir. Bu nedenle gençlik, siyasal iletişimde yalnızca hedef kitle değil, partilerin nasıl bir yurttaş, nasıl bir toplum ve nasıl bir gelecek istediğine dair ipuçları taşıyan sembolik bir figürdür.

Bu çalışma, siyasi parti programlarını gençlik söylemi üzerinden inceleyerek parti programları literatürüne siyasal iletişim merkezli bir katkı sunmaktadır. Mevcut literatürde parti programlarının aile, kadın, kent, sosyal politika, afet, turizm, eğitim veya basın özgürlüğü gibi başlıklarda incelendiği görülmektedir. Bu çalışma ise gençliği yalnızca politika başlıklarından biri olarak değil, partilerin yurttaşlık, katılım ve gelecek tasavvurlarını gösteren kurumsal bir söylem alanı olarak ele almıştır. Bu yönüyle çalışma, parti programlarının yalnızca içerik bakımından değil, söylemsel konumlandırma ve siyasal temsil bakımından da analiz edilebileceğini göstermektedir.

Siyasi Partilere ve Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda siyasi partilere yönelik temel öneri, gençlik söyleminin sembolik övgü düzeyinden çıkarılarak somut katılım mekanizmalarıyla desteklenmesidir. Gençliği “geleceğin teminatı”, “en büyük güç” ya da “dinamik nüfus” olarak tanımlamak tek başına yeterli değildir. Çünkü bu tür ifadeler gençliğe değer atfetmekle birlikte, gençlerin hangi karar süreçlerine, hangi yetkiyle ve hangi kurumsal araçlarla katılacağını çoğu zaman belirsiz bırakmaktadır. Gençlerin siyasal süreçlere dâhil edilmesi, yalnızca genç oldukları için ayrıcalıklı kabul edilmeleri anlamına gelmemelidir. Buradaki temel gerekçe, gençlerin eğitim, istihdam, dijitalleşme, barınma, göç, çevre, kültür ve gelecek politikalarından doğrudan ve uzun vadeli biçimde etkilenen bir kuşak olmalarıdır. Bu nedenle gençlerin katılımı, deneyim eksikliğini mutlak bir üstünlük iddiasına dönüştürmeden, karar alma süreçlerine kuşak perspektifi, güncel ihtiyaç bilgisi ve uzun vadeli toplumsal sorumluluk boyutu kazandırabilir. Uygulama düzeyinde siyasi partiler, parti içi gençlik danışma kurulları, yerel gençlik meclisleri, gençlik etki analizi, genç üyelerin politika kurullarında temsili ve düzenli gençlik politika izleme raporları gibi mekanizmaları programlarında açık biçimde tanımlamalıdır. Bu mekanizmaların sorumlu aktörleri parti genel merkezleri, gençlik kolları, yerel yönetimler ve ilgili politika kurulları olarak belirlenebilir.

Siyasal aktörlerin gençliğe yönelik geleneksel ve tek yönlü iletişim dilini aşması da önem taşımaktadır. Gençlere yalnızca ne yapılacağını söyleyen, onları sürekli korunacak, eğitecek veya yönlendirilecek bir kitle olarak gören yaklaşım, gençlerin siyasal kurumlara duyduğu mesafeyi azaltmak yerine artırabilir. Siyasal iletişim açısından daha güçlü bir gençlik dili, gençleri dinleyen, onların itirazlarını meşru gören, eleştiriye tehdit değil demokratik katılımın parçası olarak değerlendiren bir anlayışla kurulabilir. Bu önerinin pratik karşılığı, parti programlarının hazırlanma ve güncellenme süreçlerinde gençlik çalıştayları yapılması, gençlik kollarının yalnızca kampanya faaliyeti yürüten birimler olarak değil politika üretimine katkı sunan kurumsal aktörler olarak konumlandırılması ve gençlerden gelen önerilerin program metinlerine nasıl yansıtıldığını gösteren geri bildirim mekanizmalarının kurulmasıdır. Bu süreçte sorumlu aktörler parti program komisyonları, gençlik kolları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel gençlik platformları olabilir.

Gençlik politikalarının sosyal yardım ve koruma ekseninden daha geniş bir hak temelli yurttaşlık zeminine taşınması gerekmektedir. Eğitim desteği, burs, barınma, istihdam, spor ve kültür hizmetleri gençlik politikalarının vazgeçilmez unsurlarıdır. Ancak gençlik yalnızca desteklenecek, korunacak veya istihdama hazırlanacak bir grup olarak ele alındığında, gençlerin siyasal failliği geri planda kalmaktadır. Bu nedenle parti programlarında sosyal destek

mekanizmaları, ifade özgürlüğü, örgütlenme hakkı, yerel karar süreçlerine erişim, demokratik temsil, üretime katılım ve ekonomik özerklik başlıklarıyla birlikte düşünülmelidir. Bu öneri, gençlerin yalnızca daha fazla söz sahibi olması için değil, genç işsizliği, eğitim-istihdam uyumsuzluğu, barınma krizi ve gelecek kaygısı gibi yapısal sorunların daha doğru tespit edilmesi ve daha etkili politikalarla çözülmesi için önemlidir. Uygulama mekanizması olarak gençlik istihdam izleme kurulları, belediye gençlik bütçeleri, genç girişimci destek fonları, gençlik odaklı sosyal etki analizleri ve kamu kurumlarıyla üniversiteler arasında politika geliştirme ağları oluşturulabilir. Bu mekanizmalarda siyasi partiler, yerel yönetimler, ilgili bakanlıklar, üniversiteler ve meslek örgütleri ortak sorumluluk üstlenebilir.

Dijitalleşme ve teknoloji söyleminin gençlik politikalarında daha dengeli ve bütüncül biçimde ele alınması bir diğer önemli gerekliliktir. Bazı parti programlarında dijitalleşme, gençler için hak, beceri, ifade özgürlüğü ve üretkenlik alanı olarak kurulurken, bazı programlarda daha çok risk, bağımlılık ve korunma meselesi olarak ele alınmaktadır. Oysa gençlik ve dijitalleşme ilişkisi tek yönlü biçimde yalnızca özgürlük veya yalnızca risk üzerinden kurulamaz. Dijital alan, gençler için bilgiye erişim, üretim, ifade ve katılım imkânı sunarken; bağımlılık, mahremiyet ihlali, siber zorbalık, dezenformasyon, algoritmik yönlendirme ve toplumsal ilişkilerin zayıflaması gibi riskler de üretmektedir. Bu nedenle parti programlarında dijitalleşme hem dijital yurttaşlık, çevrim içi ifade hakkı, teknoloji üretimi ve dijital beceri gelişimi hem de dijital güvenlik, mahremiyet, bağımlılıkla mücadele ve eleştirel medya okuryazarlığı boyutlarıyla ele alınmalıdır. Uygulama mekanizması olarak gençlere yönelik dijital okuryazarlık programları, çevrim içi güvenlik eğitimleri, yerel dijital katılım platformları, genç teknoloji girişimcilerine destek fonları, siber zorbalıkla mücadele birimleri ve dijital iyi oluş danışmanlığı geliştirilebilir. Bu alanda siyasi partiler, Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, üniversiteler, yerel yönetimler, teknoloji kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları birlikte sorumluluk üstlenebilir.

Gençlik söyleminin toplumsal çeşitlilik dikkate alınarak kurulması da çalışmanın bulgularından hareketle öne çıkan bir diğer öneridir. Gençler homojen bir kitle değildir. Kırsalda yaşayan gençler, kentli gençler, üniversite öğrencileri ne eğitimde ne istihdamda olan gençler, çalışan gençler, genç kadınlar, engelli gençler, göçmen gençler ve dezavantajlı gruplar farklı ihtiyaçlara ve deneyimlere sahiptir. Parti programlarında gençlik çoğu zaman genel ve bütüncül bir kategori olarak ele alınmakta, bu farklılıklar sınırlı biçimde görünür olmaktadır. Daha kapsayıcı bir gençlik politikası için gençlerin farklı sosyo-ekonomik, kültürel, bölgesel ve cinsiyet temelli deneyimleri program metinlerinde daha açık biçimde yer almalıdır. Uygulama düzeyinde siyasi partiler, program hazırlık sürecinde bölgesel gençlik profilleri, genç kadınlar ve dezavantajlı gençler için odak grup çalışmaları, kırsal gençlik raporları, engelli gençlerin erişim ihtiyaçlarını belirleyen katılım toplantıları ve ne eğitimde ne istihdamda olan gençlere yönelik özel politika başlıkları geliştirebilir. Bu önerinin sorumlu aktörleri parti araştırma birimleri, yerel yönetimler, gençlik örgütleri, kadın örgütleri, engelli hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler olabilir.

Gençlik politikalarının yalnızca seçim dönemlerine ait vaatler olarak değil, süreklilik taşıyan kurumsal programlar biçiminde tasarlanması gerekir. Parti programları, partilerin kalıcı siyasal kimliklerini ve temel politika yönelimlerini gösteren metinlerdir. Bu nedenle gençlik başlıkları, güncel kampanya söylemine sıkışmadan, uzun vadeli eğitim, istihdam, demokratik katılım, dijital dönüşüm, kültürel gelişim ve sosyal adalet politikalarıyla desteklenmelidir. Gençliğe

ilişkin programatik söylemin güçlenmesi, partilerin gençlerle kurduğu siyasal iletişimin güvenilirliğini de artıracaktır. Bu önerinin uygulanabilir hâle gelmesi için parti programlarında gençlik politikalarına ilişkin performans göstergeleri, yıllık ilerleme raporları, gençlik politika izleme kurulları, bütçe hedefleri ve gençlerin geri bildirimlerini toplayacak açık veri temelli platformlar tanımlanabilir. Bu süreçte parti genel merkezleri, parlamento grupları, belediyeler, gençlik kolları ve ilgili kamu kurumları arasında düzenli izleme ve raporlama ilişkisi kurulmalıdır.

Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışmanın yalnızca parti programlarıyla sınırlı tutulması, gelecek araştırmalar için farklı veri setleri üzerinden yeni karşılaştırmalar yapılmasına imkân tanımaktadır. Parti programları ile seçim beyannameleri karşılaştırılarak partilerin uzun vadeli gençlik vizyonları ile seçim dönemindeki kısa vadeli vaatleri arasındaki farklar incelenebilir. Lider konuşmaları, sosyal medya paylaşımları ve gençlik kollarının dijital içerikleri analiz edilerek parti programlarında kurulan gençlik söyleminin kampanya ve gündelik siyasal iletişimde nasıl dönüştüğü araştırılabilir. Ayrıca gençlerin bu program metinlerini nasıl algıladığına yönelik saha araştırmaları, gençlik söyleminin yalnızca parti tarafından üretilen yönünü değil, gençler tarafından nasıl karşılandığını da ortaya koyabilir. Farklı partilere mensup belediyelerin gençlik politikaları üzerine yapılacak nitel saha araştırmaları da parti programlarında yer alan gençlik vaatlerinin yerel düzeyde ne ölçüde karşılık bulduğunu göstermesi bakımından literatüre katkı sağlayabilir.

Gelecek araştırmalarda gençlik söylemi, parti programları ile parti gençlik kollarının söylemleri arasında karşılaştırmalı olarak da incelenebilir. Böylece partilerin merkezî program metinlerinde gençliğe atfettiği anlam ile gençlik örgütlenmelerinin kendi siyasal dilinde gençliği nasıl kurduğu arasındaki benzerlik ve farklılıklar görünür hâle getirilebilir. Ayrıca gençlik söyleminin toplumsal cinsiyet, sınıf, bölge, eğitim durumu ve dijital eşitsizlikler bağlamında karşılaştırılması, parti programlarında gençliğin ne ölçüde kapsayıcı biçimde temsil edildiğini daha ayrıntılı biçimde ortaya koyabilir.

Sonuç olarak bu çalışma, Türkiye’de siyasi parti programlarında gençliğin tek boyutlu bir kategori olarak kurulmadığını göstermiştir. Gençlik, parti programlarında kimi zaman karar süreçlerine katılması gereken aktif yurttaş, kimi zaman sosyal politika araçlarıyla desteklenmesi gereken hedef grup, kimi zaman da partilerin gelecek, değer ve toplum tasavvurunu taşıyan sembolik bir figürdür. Bu çok katmanlı yapı, gençlik söylemini siyasal iletişim açısından önemli bir analiz alanına dönüştürmektedir. Siyasi partilerin gençliği nasıl tanımladığı, yalnızca gençlere yönelik politikalarının niteliğini değil, aynı zamanda demokrasi, yurttaşlık, katılım ve gelecek anlayışlarını da ortaya koymaktadır. Bu nedenle gençlik söylemi, parti programlarında tali bir başlık değil, siyasal temsilin ve kurumsal siyasal iletişimin merkezî göstergelerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adalet ve Kalkınma Partisi. (2001). Parti programı. <https://www.akparti.org.tr/media/0auje2sn/partiprogrami.pdf>
- Balun, B. (2022). CHP ve AK Parti siyasi parti programlarının sosyal politika kapsamında değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 27-61. doi:10.53443/anadoluibfd.1098458.
- Basmacı, G. (2025). Türkiye’deki siyasi partilerin programlarının basın özgürlüğü bağlamında incelenmesi. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-27. doi:10.56206/husbd.1639906.

- Cumhuriyet Halk Partisi. (2025). Parti programı. <https://chp.azureedge.net/1d48b01630ef43d9b2edf45d55842cae.pdf>
- Çebi, S. ve Akıllı, Y. Ş. (2011). Türkiye’de gençliğin internet üzerinden katılımı özelinde genç siyasallığı ve müzakereci demokrasi. A. T. Aydemir (Ed.), *Katılımın “e-hali”*: Gençlerin sanal alemi içinde (ss. 198-232). İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği.
- Demokrasi ve Atılım Partisi. (2020). Parti programı. <https://cdn.devapartisi.org/14/DEVA-PARTI%CC%87SI%CC%87-PROGRAMI2.pdf>
- Dilekli Karatay, Z. ve Koyuncu, A. A. (2024). Kuşakların siyasi parti politikaları üzerindeki etkisi. *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 523-538. doi:10.52122/nisantasisbd.1478022.
- Erdem, N. (2026). Türkiye Büyük Millet Meclisinde 28. Yasama Dönemindeki siyasi partilerin aile politikaları: Parti programları üzerine bir analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 747-767.
- Esen, Ş. ve Çetin, S. (2012). Siyasi parti ve hükümet programlarında girişimcilik ve inovasyon. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 71-82.
- Evren, M. B. (2023). Türk siyasi parti tüzük ve programlarında bütünsel afet yönetimi bilinci. *Resilience*, 7(2), 221-251. doi:10.32569/resilience.1198686.
- Gökçe, A. F. (2013). Siyasi partilerde parti içi demokrasi ve disiplin algısı: Türkiye. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5(9), 65-79.
- İYİ Parti. (2017). Güncel parti programı. <https://iyiparti.org.tr/storage/img/doc/iyi-parti-guncel-parti-program.pdf>
- Kapusızoğlu, M. ve Dursunoğlu, İ. (2025). Türkiye’de siyasal parti programlarının aile olgusuna yönelik içerik analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(Aile Özel Sayısı), 254-279.
- Kapusızoğlu, M. ve Kan, M. E. (2025). Siyasal propaganda aracı olarak müzik: 2023 seçim şarkılarının tematik analizi. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 168-196. doi:10.56400/tarsusiibfdergisi.1811135.
- Kiriş, A., Bulakbaşı, Ç. ve Evliyaoğlu, E. S. (2021). Gençlerin politik tercihleri araştırması raporu. Gençlik Örgütleri Forumu.
- Lüküslü, D. (2011). Bilişim teknolojileriyle örgütlenen gençlik hareketleri ve yeni bir siyaset arayışı. A. T. Aydemir (Ed.), *Katılımın “e-hali”*: Gençlerin sanal alemi içinde (ss. 48-67). İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği.
- Milliyetçi Hareket Partisi. (2024). Parti programı. https://www.mhp.org.tr/usr_img/_mhp2007/kitaplar/mhp_partiprogrami_2024.pdf
- Neyzi, L. (2011). Türkiye’de kamusal söylemde gençlik kurgusunun değişimi. A. T. Aydemir (Ed.), *Katılımın “e-hali”*: Gençlerin sanal alemi içinde (ss. 25-47). İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği.
- Saadet Partisi. (2019). Parti programı. <https://saadet.org.tr/upload/file/992649b84c8d390c3ba07fdb6c403965.pdf>
- Sarıçoban, G. (2021). Siyasi parti programlarının seçim sonuçları ile ilişkisi: 2002 genel seçimleri örneği. *Çukurova Araştırmaları*, 7(3), 371-386. doi:10.29228/cukar.54054.
- SEKAM. (2016). *Türkiye’de gençlik: Gençliğin özellikleri, sorunları, kimlikleri ve beklentileri* (Proje yöneticisi: C. Vatandaş). İstanbul: SEKAM Yayınları.
- Sezgin, S. (2024). 28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde temsil edilen siyasi partilerin parti programlarında kent kavramı. *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 226-237. doi:10.70754/biibfd.1561913.
- Şenarlan, A. (2019). *Türkiye siyasetinin güncel gençlik politikaları: Parti teşkilatları, belediyeler ve gençliğin mobilizasyonu*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Terkan, B. (2010). Siyasi partilerin kadına ilişkin söylem ve politikaları: AKP ve CHP örneği. *Selçuk İletişim*, 6(2), 116-136.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). *İstatistiklerle gençlik, 2025* [Haber bülteni]. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58017>
- Usta, S. ve Dilber, F. (2020). Gençlerin siyasal katılımlarında partiler arası seçim ittifakının rolü: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi’nde bir araştırma. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 938-957. doi:10.31592/aeusbed.694109.
- Yeniden Refah Partisi. (2018). Parti programı. <https://yenidenrefahpartisi.org.tr/page/parti-programi/14>
- Yılmaz, V. ve Bahçeci, D. (Ed.). (2014). Gençlerin siyasi katılımı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Zengin, B. ve Koç, İ. (2022). Türkiye’deki siyasi partilerin turizm politikalarının incelenmesi: Parti programlarına yönelik içeriklerin betimsel analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 1068-1090. doi:10.26677/TR1010.2022.1139.

EXTENDED SUMMARY

Political party programs are among the most institutionalized texts of political communication. Unlike election slogans, campaign materials or short-term promises, party programs present the ideological orientation, policy priorities and long-term social vision of political parties. They also reveal how political actors define different social groups and assign them specific political meanings. In this respect, party programs should not be considered merely as technical policy documents. They are also strategic texts through which parties communicate their understanding of society, citizenship, participation and the future.

This study examines how youth discourse is constructed in the party programs of selected political parties in Türkiye. The main research question of the study is as follows: How is youth positioned in political party programs as a political subject, an object of social policy, and a symbol of future/identity? The study is based on the assumption that youth is not only a demographic category or an electoral group. Youth is also a significant discursive field through which political parties express their understanding of political participation, citizenship, social policy, values and future society.

The study responds to a gap in the literature on political party programs in Türkiye. Previous studies have analyzed party programs through various themes such as family policies, women, social policy, urban policy, tourism, education, press freedom and disaster management. These studies show that party programs are useful sources for understanding the ideological and policy orientations of political parties. However, although there is a considerable literature on youth participation, youth policies and the political preferences of young people, relatively few studies directly examine how youth is constructed in official party programs as a subject of political communication. This study aims to contribute to this gap by analyzing party programs through the lens of youth discourse.

The study adopts a qualitative research design. The data set consists of the publicly available party programs of seven political parties: the Justice and Development Party (AK Party), Republican People’s Party (CHP), Democracy and Progress Party (DEVA Party), İYİ Party, Nationalist Movement Party (MHP), Felicity Party and New Welfare Party. These parties were included because they have visible political representation in Türkiye and their official party programs are publicly accessible. The study does not examine election manifestos, leader speeches, parliamentary speeches or social media posts. Instead, it focuses on party programs as relatively stable and institutional documents that reflect the long-term political identity and programmatic priorities of these parties.

Document review and qualitative content analysis were used as the main methodological tools. The party programs were first read as whole texts. Then, sections directly or indirectly related to youth were identified through keywords such as “youth”, “young people”, “student”, “university”, “education”, “employment”, “entrepreneurship”, “technology”, “digitalization”, “participation”, “representation”, “sport”, “culture”, “future”, “values”, and “identity”.

However, the analysis was not limited to the frequency of these words. The main focus was on the context in which these expressions appeared and the subject positions assigned to youth.

The coding process was structured around eight thematic categories derived from the conceptual framework: youth as a political subject; youth as an object of social policy; education and human capital discourse; employment and entrepreneurship discourse; digital future and technology discourse; values and identity discourse; culture, sport and social life discourse; and future imagination. In order to strengthen the reliability of the analysis, a second independent coder was included in the coding process. The coding matrix was first discussed by both coders. Then, the relevant text segments were examined independently. Differences in coding were re-evaluated by considering the dominant meaning and contextual use of each expression.

The findings show that youth is visible in all party programs, but it is not constructed in the same way across parties. In the programs of the CHP, DEVA Party and İYİ Party, youth is more strongly associated with active citizenship, participation, rights and social transformation. The CHP defines youth as a founding element of both the present and the future. The DEVA Party emphasizes that youth is not only the future but also the present. The İYİ Party positions youth as a leading actor of social change. These discourses tend to construct young people as active political subjects who should take part in decision-making processes.

In the AK Party program, youth is framed both as a source of dynamism and change and as a group to be supported through education, culture, sport, youth centers and social services. The party emphasizes the participation of young people in national governance, but this participation is largely framed through institutional channels such as political schools and youth associations. Therefore, youth appears both as a potential political actor and as a target group of institutional support and guidance.

In the programs of the MHP, the Felicity Party and the New Welfare Party, youth discourse is more closely connected with national and moral values, family, social responsibility, cultural continuity and protection from harmful habits. In these texts, young people are often presented as the bearers of national identity, moral order and the future social continuity. While these programs do not completely exclude youth participation, they place greater emphasis on the transmission of values, social discipline, protection and preparation for the future.

The study concludes that youth in political party programs cannot be reduced to a single position. Youth is constructed simultaneously as a political subject, an object of social policy and a symbolic carrier of future imagination. This multi-layered structure makes youth discourse an important field of political communication. How parties define youth reveal not only their youth policies but also their broader views on democracy, citizenship, participation, social order and the future.

Based on these findings, the study suggests that political parties should move beyond the symbolic praise of youth and develop more concrete mechanisms for youth participation. Defining young people as the “guarantee of the future” is not sufficient unless they are given real channels of representation, consultation and decision-making. Youth policies should also move beyond protection and social support and include rights-based mechanisms such as freedom

of expression, digital participation, youth councils and democratic representation. Future studies may compare party programs with election manifestos, leader speeches, social media content or youth branch activities to examine whether programmatic youth discourse is reflected in everyday political communication practices.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Finansal Destek | Financial Support: Zeynep ATILGAN, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | *Zeynep ATILGAN who is the author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.*

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Çalışmanın tüm aşamaları tek yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. | *All stages of the study were carried out by the sole author.*

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | *No conflict of interest or common interest has been declared by the author.*

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | *The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.*

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nden başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | *The author declares that he/she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences in all processes of the paper and that he/she does not make any falsification of the data collected. In addition, he/she declares that Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Tarsus University Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences.*